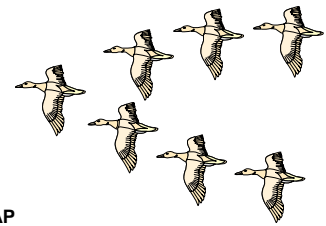

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 28, MAART 2013

INHOUDSOPGAVE

Artikelen

Redactioneel – <i>Han en Martin Benard</i>	3
Vangen van Dwergganzen niet gelukt – <i>Gerard Ouweneel</i>	3
Tussenstand van het akkervogelproject in de Hoeksche Waard – <i>Sander Elzerman</i>	3
Reflecties bij de start van nieuwe vogelatlas van SOVON: Vogels rond Rotterdam circa 70 jaar geleden – <i>Gerard Ouweneel</i>	5
Het Grote Gedicht en andere verhalen (recensie) – <i>Gerard Ouweneel</i>	10
Trek van Purperreiger en Blauwe Reiger over Groot Koninkrijk 2012 – <i>Arie van der Linden</i>	11
Bijzondere vogelsoorten Hoeksche Waard 2012 – <i>Menno Korbijn</i>	12
Hoekschewaardse broedvogels in 2012 – <i>Frank van Gessele</i>	15
Gay parade – <i>Gerard Ouweneel</i>	19
Staatsbosbeheer verbetert het waterpeil in het Oudeland van Strijen – <i>Gerard Ouweneel</i>	20
Slechtvalken in Zuid-Holland 2012 – <i>Martin Mollet</i>	21
Roofvogeltelling winter 2013 – <i>Janus Verkerk</i>	24
Punttelling – <i>Gerard Ouweneel</i>	25
Trektellen 2012 – <i>Menno Korbijn</i>	26
Foto's /beschrijvingen gevraagd van de Bastaardarend (4/1/2003) – <i>Gerard Ouweneel</i>	28
Verslag VWG-najaarsvergadering 1 november 2012 – <i>Paul Groeneweg</i>	28

Bijlagen

Purperreigertrek Groot Koninkrijk 2012	bijlage A
Broedvogels van de Hoeksche Waard in 2012	bijlage B
Roofvogeltelling januari 2013	bijlage C
Totalen trektellingen 2012	bijlage D
Adressenlijst leden Vogelwerkgroep	bijlage E

Foto voorkant

Jonge Cetti's Zangers op de Korendijkse Slikken – <i>Gert Huijzers</i>

Redactioneel

Han en Martin Benard

Voor u ligt weer een prachtig nummer van het periodiek van de Hoeksche Waardse Vogelwerkgroep. Van een aantal projecten wordt verslag gedaan, variërend van akkerrandbeheer tot trektellingen. Het jaarlijks overzicht van de broedvogels geeft een compleet beeld van de broedbestanden op het eiland. Ook ontbreken de waarnemingen uit het veld niet. Speciale aandacht voor de bespiegelingen over vogels uit de ruime omstreken van Rotterdam van net na de oorlog met uniek beeldmateriaal. Daarbij wordt opgemerkt dat dit slechts een deel is van het vele werk dat er wordt gedaan op het gebied van vogelbescherming in de Hoeksche Waard: de vogels worden nauwgezet gevolgd!

Vangen van Dwergganzen niet gelukt

Gerard Ouweneel

Vooruitlopend op een uitvoeriger rapportage over het bewogen verloop voor wat betreft de in Nederland verblijvende Dwergganzen in winter 2012-2013, kan het geen kwaad alvast iets te schrijven over de pogingen een paar Dwergganzen te vangen teneinde deze te zenderen. Die poging werd ondernomen in de week van 11 maart in Petten, na het Oude Land van Strijen de tweede pleisterplaats in Nederland. Het waren Duitse ganzenliefhebbers die de noodzaak benadrukten om een paar Dwergganzen te zenderen en onze oosterburen betaalden dan ook de onderneming. Als reden voerden ze aan de omstandigheid dat in Duitsland de jacht op Kolganzen is heropend en het daardoor aanwezige gevaar dat jagers Dwergganzen gaan bestoken, omdat ze in de waan verkeren dat het Kolganzen zijn. Ervan uitgaande dat de Dwergjes van het Zweedse project West-Duitsland passeren naar Nederland, willen de Duitsers via gezenderde exemplaren te weten komen waar ze in hun natie pleisteren, zodat voor die locaties maatregelen kunnen worden getroffen. Tot dusver is onbekend welke plekken de Dwergganzen in Duitsland aandoen.

Op maandag 11 maart werden de kanonnetten door Alterra-ganzenvanger Gerard Muskens geïnstalleerd. Dat gebeurde op een locatie waar het districtshoofd Eric Menkveld vaak Dwergganzen aantroef. Op dinsdag 12, woensdag 13 en vrijdag 15 maart werd er gepost. Vooral op woensdag werd het spannend toen aan het eind van de middag 29 exemplaren vlakbij landden.

Volgend seizoen zullen de pogingen worden voortgezet., waarbij Gerard Muskens dan ook in oktober 2013 wil bekijken of het Oude Land van Strijen geschikt is. Voor de vangpartij zijn vergunningen nodig van zowel de provincie als van de terreineigenaar. Die waren in Noord-Holland door zowel de provincie als Natuurmonumenten in een oogwenk verstrekt.

Tussenstand van het akkervogelproject in de Hoeksche Waard (februari 2013)

Sander Elzerman

Hoe verloopt de pilot 'Akkervogels in de Hoeksche Waard'?

In het voorjaar van 2012 is gestart met het inzaaien van de akkerranden voor een nieuw pilotproject. Het voornaamste doel is om voedsel te bieden aan de overwinterende (akker)vogels. Dit extra voedselaanbod moet de vogels beter de winter door helpen. Uiteindelijk zou dit moeten leiden tot meer broedende akkervogels. Het project loopt twee jaar, vanaf begin 2012 tot het voorjaar van 2014. Jaarlijks worden zowel de broedvogels als de overwinteraars geïnventariseerd.

Broedseizoen 2012 – Koud voorjaar zorgt voor late start

Vorig voorjaar heb ik de eerste broedvogelinventarisaties uitgevoerd. Als steekproef zijn enkele polders mét akkerranden en vergelijkbare polders zonder akkerranden geselecteerd. Tussen deze gebieden wordt paarsgewijs een vergelijking getrokken tussen gebieden mét en gebieden zonder vogelakkerranden. Aangezien de akkerranden pas laat in het voorjaar zijn ingezaaid is tijdens het

afgelopen broedseizoen nog geen effect te zien. De aantallen van 2012 vormen vooral het uitgangspunt om te vergelijken met het tweede jaar.

Het broedseizoen werd gekenmerkt door wisselvallig weer. De koele start van het voorjaar zorgde bij veel vogels voor een late start. Hoewel een aantal Kieviten kon profiteren van het warme weer in maart, was het voor de meeste broedparen een slecht seizoen. Begin juni groepeerden diverse Kieviten zich al op de akkers. Hun broedsels waren mislukt of ze hebben het niet eens geprobeerd.

De Kievit en Gele Kwikstaart zijn de meest getelde akkervogels. De Hoeksche Waard staat bekend om de relatief hoge dichtheid aan broedparen van Gele Kwikstaarten in de polders. Op gepaste afstand volgen de Veldleeuwerik en Graspieper. Het is opvallend dat het aantal territoria Veldleeuweriken slechts een derde is van het aantal Gele Kwikstaarten. Dit is waarschijnlijk tekenend voor de achteruitgang die de Veldleeuwerik de afgelopen decennia heeft meegemaakt. Van de Scholekster zijn slechts enkele broedparen geteld. Andere vastgestelde broedvogels waren o.a. Kneu, Tureluur, Patrijs, Fazant, Roodborsttapuit en Witte Kwikstaart.

Winter 2012-2013 – Toch nog even echt winters

Na het broedseizoen zijn ook de wintertellingen van start gegaan. Ten tijde van het schrijven van dit artikel kan ik de tussenstand tot en met februari geven. Na een zachte en natte eerste helft van de winter viel halverwege januari toch de vorst in. Een dik sneeuwdek bedekte twee weken de Hoeksche Waard. Daarna is het tot halverwege februari relatief mild gebleven.

Vanaf november zijn maandelijks alle akkerranden bezocht. De vogelakkerranden worden gedurende de winter vergeleken met randen van akkers, die niet zijn ingezaaid met zaadhoudende bloemen. Dit leverde een groot contrast op tussen de akkerranden met bloemen en de reguliere randen. Op diverse plekken zijn grote groepen zaadeters op de vogelranden afgekomen. Met name Groenlingen, Vinken, Ringmussen en Rietgorzen maakten gebruik van het aanbod aan bloemenzaden. Het was een genot om te zien hoe groepen van wel 50-60 zangvogels tussen bloemen scharrelden. Niet alle stroken waren in trek. Sommige vogelakkerranden liggen er tot nu toe vrijwel verlaten bij. Waar het verschil door veroorzaakt wordt zullen de komende tellingen hopelijk uitwijzen.

Typerende akkervogels als Veldleeuwerik, Graspieper, Patrijs en Kneu lijken de akkerranden nog niet gevonden te hebben. Van deze soorten werden tot en met februari slechts kleine aantallen waargenomen. De Patrijs is zelfs helemaal nog niet vastgesteld in of nabij een akkerrand. In totaal zijn in de eerste helft van de winter 1452 vogels verdeeld over 34 verschillende soorten aangetroffen.

De afgelopen maanden was te zien dat veel planten aangevreten waren en de zaden langzaam opraken. De telling in februari leverde duidelijk minder vogels op dan de eerdere tellingen. Zal het in maart ook zo zijn?

Oproep voor foto's

Aan het einde van het project zal een rapport opgesteld worden met de bevindingen van de broed- en wintervogel inventarisaties. Daarvoor ben ik op zoek naar mooie foto's van akkervogels die typerend zijn voor de Hoeksche Waard. Dus heeft u een foto van een mannetje Gele Kwikstaart in een graanveld, een Veldleeuwerik op een omgeploegde akker of een groep Groenlingen opvliegend uit een akkerrand? Dan zou ik die graag willen gebruiken om de tekst te illustreren. Uiteraard wordt de naam van de fotograaf erbij vermeld. De foto's zullen alleen voor het rapport gebruikt worden of voor de presentaties die met dit project samenhangen.

Heeft u een dergelijke foto? Dan kunt u die opsturen naar: info@elzermanecologischadvies.nl. Om op de hoogte te blijven van de pilot 'Akkervogels in de Hoeksche Waard' kunt u kijken op: <http://www.rietgorsinfo.nl/Akkervogels.html>.

Reflecties bij de start van nieuwe atlasproject van SOVON: Vogels rond Rotterdam circa 70 jaar geleden

Gerard Ouweneel

Najaar 2012 ving SOVON Vogelonderzoek Nederland aan met het veldwerk voor haar vierde landelijke vogelatlas. Met de in de veldwerkperiode 2012-15 verzamelde gegevens zal SOVON te zijner tijd veranderingen in onze avifauna ten opzichte van eerdere atlassen kunnen registreren. De eerste was een broedvogelatlas, welke was gebaseerd op in 1973-77 uitgevoerde inventarisaties. Velen zullen uitzien naar het resultaat.

Is het reilen en zeilen van onze avifauna van vóór circa 1970 met mist omgeven? Niet wat enkele opvallende broedvogels en een rijtje koloniesoorten betreft, Maar in menig opzicht toch wel, zulks in de eerste plaats omdat SOVON bij de aanpak begrijpelijkerwijs steeds vooropstelt dat bij opzet en uitwerking van het atlaswerk de resultaten vergelijkbaar moeten zijn. Waarmee niets ten nadele gezegd van het vele verrichte inventarisatiewerk van vóór circa 1970. Terugkijkend naar hetgeen over ruwweg de periode 1950-1970 werd gespist en gepubliceerd – en hoe! – was de oprichting van SOVON in 1972 een logische vervolgstap. Trouwens, ook bij markante nieuwkomers op de Nederlandse broedvogellijst als recent Kraanvogel en Zeearend is niet met zekerheid te zeggen of en wanneer ze ooit eerder in onze natie broedden. Rob Vogel (2007) maakt het in zijn prijzens- en lezenswaardige poging een beeld te geven van de Nederlandse broedvogelavifauna in de afgelopen eeuwen wel aannemelijk dat beide soorten en andere ooit in dit land broedden. Maar een bewijs dat die aanname bevestigt, is niet voorhanden.

Ben van der Velden

Hoe onze avifauna in historische tijden was samengesteld, zal blijven fascineren. In Engeland verscheen eind vorige eeuw een atlas die, inclusief verspreidingskaartjes, de broedvogels van de Britse eilanden over de periode 1875-1900 in beeld brengt.

Dat uw schrijver verzeild geraakt is in een fase waarin hij meer terugkijkt dan dat het heden bezighoudt – laat staan de toekomst – heeft twijfelloos uit te staan met de leeftijd. Echter, enkele gebeurtenissen in 2012 richtten de schijnwerpers extra op de ornithologische wortels. Met Ed Buijsman kwam het tot een afspraak om op diens website over De Beer (daar is-ie weer!) een paar excursieverslagen van ‘toen’ te zetten. Die toezegging leidde tot geblader in beduimelde dagboeken en veldaantekeningen, een exercitie die tot nostalgisch omzien leidde, en niet alleen bij mij. Vervolgens gingen de dagboeken opnieuw open na de vraag van Sander Elzerman over waarnemingen van een Rosse Franjepoot op IJsselmonde in de periode 1950-54. Geïnspireerd door het nieuwe atlasproject ging ik voorts na hoe veertig jaar geleden de Hoogezandsche Gorzen het eraf brachten, bij de inventarisaties voor de eerste atlas. Vaststaat dat menig soort van ‘toen’ nu gaat ontbreken. Dat treurnisrijtje met Patrijs, Grutto, Ringmus, Zomertortel, Veldleeuwerik en Grote Karekiet zal landelijk voor menig blok opgaan.

In de eerste plaats leidde het overlijden van Ben van der Velden op 11 april 2012 tot heimwee van het Nederland en de vogels van vóór 1960. Met degene die signaleert dat dit sentiment verweven lijkt met jeugdnostalgie, zal ik geen discussie aangaan. In 1951 waren het Ben van der Velden en Luuk Draaijer die mij wezen naar de vogeldrommen op de spuitvelden achter Waalhaven tot voorbij Pernis, op IJsselmonde. Ben raadde mij aan vogeldagboeken te gaan bijhouden. Hij was toen al lid van de Nederlandse Ornithologische Vereniging en las dus *Ardea*. Later adviseerde hij een abonnement op *Wiek en Sneb* en belegde hij bijeenkomsten om onze activiteiten in Taapkens waarnemingenrubriek onder te brengen. Toen hij Pinksteren 1955 tijdens een vogelvakantie op Schiermonnikoog betrekkingen aanknoopte met een eilandschone, schafte hij zich een Vespa-scooter aan om op en neer te rijden, een vijf uren vergend ritje, enkele reis welteverstaan. Omdat de veerdienst Oostmahorn – Schiermonnikoog toen nog op tij voer, reed Ben vaak 's nachts, ook 's winters. Verder rookte Ben en moest hij rond 1955 al regelmatig om zakelijke redenen naar het buitenland. Hij had een verrekijker, een begerenswaardige bezit. Tijdens excursies ging deze van van hand tot hand. In 1954 kocht hij een Eumig 8 millimeter smalfilmcamera. Kortom, Ben was in menig opzicht een aangever.

Dagboeken

Alsof Ben het naderende einde voorvoelde en zijn bestaan als vogelaar nog eenmaal wilde doornemen, liep hij najaar 2011 zijn dagboeken door en vatte hij de zijns inziens belangrijke zaken over 1946-56 samen op dertien A-viertjes. Met dat dossier, die dagboeken en andere archiefstukken beleefde ik boeiende uren. Antiquariaat Moby Dick ontfermde zich over Bens vogelboeken.

De waarnemingen hadden hoofdzakelijk plaats op IJsselmonde en Oostvoorne/De Beer. Zoals Simon de Waard in zijn kort na WOII rond Rotterdam gemaakte films een panorama biedt op een compleet ander landschap, onthulden die dagboeken een avifauna die nu op IJsselmonde en trouwens in grote delen van Nederland niet meer aanwezig is. Wat te denken van 'tenminste drie paar Kuifleeuweriken tussen de rails van een NS-rangeerterreintje langs de Waalhaven in 1946'. En dan standaard iedere zomer zingende Grote Karekieten bij het Waaltje aan de rand van Rotterdam-Charlois. In 1947 en 1948 was de Geelgors een algemene broedvogel in de polders rond Rotterdam-Zuid. Voor het jaar daarop lezen we dat Ben bij alle bezoeken aan de Oud Pendrechtse dijk Patrijzen zag en trouwens ook vaak Steenuilen. Zo zijn er nog een rijtje meldingen die de adem doen inhouden. Van de Bonte Kraai die rond 1950 óók stadsvogel was, hield mijn vriend nauwkeurig de fenologie bij. De gang van zaken in de in Charlois gevestigde roekenkolonie volgde hij op de voet. Op 8 maart 1950 lezen we 'de bomen zijn omgehakt. Er zullen geen Roeken meer broeden'. In een van de archiefstukken was te lezen dat Rotterdam zomer 1944 acht roekenkolonies huisvestte. Voorzover mij bekend is er nu geen enkele en wellicht niet op heel IJsselmonde. Wie weet komt er bij het nu lopende atlaswerk eentje uit de bus.

Begin jaren vijftig verschenen de legerdumps waarin allerlei spullen te koop werden aangeboden die jonge vogelaars van pas kwamen, ook opblaasbare rubberboten. De leden van het vogelaarsclubje uit Rotterdam-Zuid legden ieder tien gulden in om zo'n boot aan te schaffen, teneinde daarmee de opgespoten terreinen rond Pernis beter te kunnen exploreren. Dat viel overigens nog niet mee, want die terreinen bestonden meestal deels uit water, deels uit slik. Veel werd die boot dan ook niet gebruikt. Deze foto dateert uit zomer 1954 en werd gemaakt door Jur van der Beek.

Incidenteel vanaf 1951 en vaak vanaf 1954 gingen de excursies in teamverband, vooral die naar de gebieden achter Waalhaven. Ik kwam op het idee van de zestig jaar geleden samen uitgevoerde excursies Bens dagboekverslagen te vergelijken met de mijne. Nostalgische weemoed was het deel. Natuurlijk heeft iedere vogelaar eigen voorkeuren en prioriteiten, die in de notities extra aandacht krijgen. Meestal waren onze verslagen aardig congruent, maar niet altijd, zodat ik mij soms afvroeg of de vergelijkende dagboekverslagen over de dezelfde excursies gingen. Van die van 13 november 1954 naar de Butaanweg achter Pernis noteerde ik o.a. zes (!) Witoogenden en twee Gele Kwikstaarten. Bij Ben geen woord over deze inderdaad qua aantal respectievelijk fenologie uit de toon vallende registraties, zodat ik nu best bereid ben beide waarnemingen de twijfel te geven van jeugdige sturm-und-drang overmoed. Maar hoe was dat destijds gegaan? Discussies? Competitiedrang? Ieder toch een eigen agenda? Het houdt bezig. Wel noteerden we beiden van die tocht twee Krakeenden (toen zeldzaam), een Smelleken, een Groenpootruiter (aardig laat!) en een Waterral. Echter, een andere zaak houdt meer bezig:

Op 26 juni 1954 doet hij uitgebreid verslag van de waarneming van een gezin Woudaapjes langs de Butaanweg: broeden bewezen! Ik was er die dag bij, maar in mijn dagboek daarover geen woord. Andere waarnemingen van die zaterdagmiddag waarbij een Steenuil met drie jongen stemmen overeen. Waarom zag ik die Woudaapjes niet? De uitleg die ik nu bedenk is dat ik mij toen opnieuw had afgewend van actief zoek naar nesten. Dat vereist uitleg. Uit de uitvoerige steeds terugkerende verslaglegging van de aantallen gevonden nesten per soort, de legselgrootte en de vindplaats blijkt hoezeer enkele leden van ons groepje hierdoor waren geboeid. Mijn adagium was (en is!) 'laat de vogels met rust'. Sowieso moet er later binnen ons groepje over die Wouwaapjes zijn gesproken, maar daarvan herinner ik mij niets meer. Bedenklijk. En dan op 26 maart 1955 een dood gevonden Kleinst Waterhoen. Ik was die dag niet van de partij, maar herinner me geen discussie over die geenszins alledaagse vondst.

De dagboeken geven inkijk hoe mijn vriend zijn soortenkennis uitbreidde. Getuige namen als Britse Kleine Mantelmeeuw en Midden-Europese Zanglijster bediende hij zich van *Zien is kennen*. Trouwens, veel andere determinatieliteratuur was er toen niet. De in de Waalhaven aanwezige zeeduikers gaven determinatieproblemen. Eerst noteerde hij ze als IJsdruiker, dat hij later op eentje na veranderde in Roodkeeldruiker. Enfin, ondanks telescopen en gelikte literatuur zijn de vogelaars die nu op de Brouwersdam verre zeeduikers bespieden het ook niet altijd met elkaar eens. Verder verschillen de dagboeken in weinig met die van nu. Dus de eerste merelzang, de eerst zwarte koppen van Kokmeeuwen en de dik onderstreepte eerste Boerenzwaluw... het werd allemaal genoteerd.

Vogelbureau Rotterdamse vogelaars

Als eertijds (en wellicht nu nog) vaker voorkwam begon Ben op twaalfjarige leeftijd met een eierenverzameling. Een van de boekjes geeft een overzichtje hoe hij zomer 1944 de eieren van 19 vogelsoorten verzamelde waaronder die van Grauwe Klauwier, Putter, Tortelduif en Spotvogel. De Grauwe Klauwier en Putter (toen zeldzaam!) kwamen uit Oostvoorne. Van een in de Polder Koedood verzameld legsel van een Bosuil ging een ei naar het Natuurmuseum in Rotterdam. De deining die na WOII ontstond rond Bens eierenverzameling, kwam al eens aan bod. (Ouweneel, 2007).

In Bens archief vond ik voorts de rapporten over de periode 1943-47 van Rotterdamse vogelaars. Verbazing bij het lezen van die rapporten over sommige broedvogelsoorten en/of hun aantallen. Ook verwondering omdat tijdens de laatste oorlogswinter menigeen doorging met vogelen, ondanks dat Nederlanders en zeker Rotterdammers wel andere zaken aan het hoofd hadden. Maar wellicht gaf juist het kijken naar vogels – immers het symbool van vrijheid -- de hoogst nodige steun om de moed niet te verliezen.

Hier slechts een greep uit die rapporten van het 'Rotterdamse Vogelbureau'.

De Geoorde Fuut broedde in ieder geval in 1943, 1947, 1954 en 1955 op de spuitterreinen bij Pernis, zij het niet steeds succesvol. De rapporten staan bol met meldingen van Patrijzen, die broedden tot in de Kralingerhout. Curieus is de constatering bij deze soort in 1943 'de laatste jaren sterk vooruitgegaan', een gang van zaken die wellicht verband houdt met de jachtloze oorlogsjaren. Hoewel de achtergrond luguber is, boden de puinvlakten van het Rotterdamse gebombardeerde stadscentrum kennelijk een geschikt broedhabitat voor Oeverzwaluwen, Gele en Witte Kwikstaarten, Kleine Plevieren en Zwarte Roodstaarten. Boven die puinvlakten joegen Huiszwaluwen, die broedden op

verschillende plekken in de stad, waaronder aan de Van Oldenbarneveltstraat. De opsomming van woonkernen met broedende Zomertortels is frustrerend. Dat geldt ook voor Spotvogels waarvan we voor zomer 1943 lezen 'de soort broedde talrijk in tuinen, plantsoenen midden in de stad'. Die zomer bevonden zich alleen al op het terrein van de net geopende diergaarde Blijdorp 20 à 25 nesten van Kuifleeuweriken. In de Kralingerhout huiscen toen twee paren Grauwe Klauwieren, een soort die in 1947 ook op IJsselmonde was te zien, langs de Koedood. In menig stuk gemeentegroen broedden Wielewalen, tot in het Park aan de Westzeedijk toe, een plek waar de Rotterdamse vogelaars ook terecht konden voor Gekraagde Roodstaarten. Verbazing wekken de broedende Paapjes langs de Vondelingenweg, tot waarschijnlijk wel drie paren zomer 1947. En helemaal keek ik op van een broedende Draaihals bij Rockanje in 1944. Van dit legsel werden zes jongen geringd. Ook de aantallen maken indruk. Gemeld wordt dat in 1947 de enige kampplaats van Kemphanen de regio zich bevond in de Vlaardingen Vlietlanden. Daar telde men circa 80 vogels. In 1953 vond Ben van der Velden op één opspuitterrein o.a. 15 nesten van Kieviten, 8 van Kluten 2 legfels van Strandplevieren. En in 1954 vonden we in een rietperceeltje achter Pernis drie nesten van Grote Karekieten met 3, 4 respectievelijk 5 eieren.

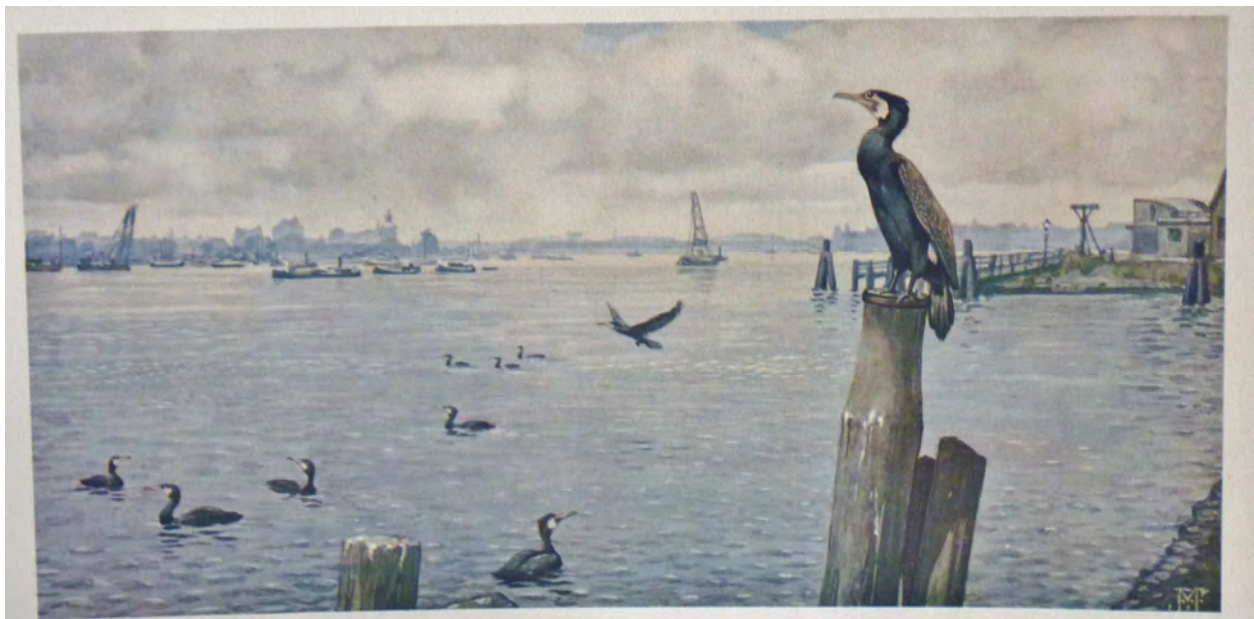
AANTEBEKENINGEN		
Gevonden eieren voor de verzameling in 1944.		
Vogel.	Plaats.	Datum.
Kievit.	Polder (Koedoot)	April 5
Vogel	"	" 5
Wilde Eend	"	" 5
Bl. Reiger	Oostvoorne	" 16
Kraai (1)	Polder (Koedoot)	" 19
(2)	"	" 19
Holënduij.	" (Dorpsweg)	" 26
Huis mus.	Charlois.	Mei 16
Ring mus.	Smitshoek	" 17.
Tortelduij.	Oostvoorne	" 21.
Putter	"	" 21.
Gr. Klauwier	"	" 21.
M.E. Zanglijster	"	" 21.
Kapmeeuw	Wassenaar	Juni 24
Gele Kwilst.	Sluisjesdijk	Mei 24
Torenvalk.	Polder (Koedoot)	" 24
Spotvogel	Polder (Kinkl.)	Juni 3
Gr. Vliegenv.	Polder (Kr. Zw.)	" 20
Schouketer	Oostvoorne	" 24
Visdief	"	" 24

AANTEBEKENINGEN	
1. Kraaienei 1 is blauw, met enkele zwarte stippen en nog wat wazig bruin.	
Kraaienei 2 is normaal.	
3. in't Reigers nest	
4. niet in't Reigers nest.	
5. 1 ei van Ra Bos wil aan het museum afgestaan te R'dam.	
Kleine Plevier.	
14 Mei 1945.	
Sluisjesdijk. op de grond.	

Hoeveel vogelaars 'van vroeger' begonnen hun hobby niet via het aanleggen van een eiervverzameling? Menigeen, ook Ben van der Velden. Hier een overzichtje van de eieren die Ben in zijn collectie had, waaronder eieren van soorten die nu verbazen, maar die zo rond 1945 gewoon waren in en rond Rotterdam. Bens eiercollectie heeft overigens nog bewogen tijden gekend, beschreven in schrijvers boek Vogelvrij. Uiteindelijk kwam deze terecht op het Rotterdamse hoofdbureau van politie de Haagse Veer, waar hij nog lang dienst deed als lesmateriaal voor aanstaande politieagenten.

Zomervogels

Menigeen bespeurt bij vogelaars een tendens tot klagen over de vogelsoorten die ze tijdens hun excursies missen, waarbij ze schouderophalend voorbijgaan aan wel waargenomen soorten. Gaat dat ook op voor ons broedavifauna? Dus meer geklaag over de broedsoorten die de natie prijsgaf of waarvan de teloorgang aanstaande lijkt en minder applaus voor de soorten die hun opwachting maakten? Dat zou best kunnen. In ieder geval brachten de sessies met rapporten en dagboeken van 70 jaar geleden mij in een behoorlijke mineurstemming, ondanks dat er destijds veel minder roofvogels te noteren waren: een waargenomen Buizerd kreeg in het dagboek zelfs een onderstreping mee. Omdat rond 1950 de voor roofvogels noodlottige pesticidencatastrofe nog beginnen moest, is de conclusie gerechtvaardigd dat de meeste roofvogels slachtoffer werden van sujetten als geweerdgers en klemmenzetters... het verstand staat er bij stil. Ganzen waren voor ons vogels van een andere wereld. We zagen ze zelden overkomen, altijd hoog, onbereikbaar voor determinatie. Verder is de vergelijking tussen toen en nu een plussen-en-minnenlijst. Bonte Kraaien zijn foetsie. Er zijn nu veel meer Aalscholvers, een soort die vanaf circa 1950 steeds minder voorkwam in de havens. En waren er toen 's winters meer of minder meeuwen? Van de Kokmeeuw heb ik het idee dat het aantal thans 's winters geringer is. Omdat de op stapel staande SOVON-atlas ook de wintervogels zal behandelen, zal deze wellicht uitsluitsel gaan geven. Dat geldt dan wellicht ook voor de Houtduiven, waarvan eveneens de vraag bezighoudt of er nu 's winters meer dan wel minder zijn. En komt de Holenduif wat terug? In Rotterdam verbleven rond 1960 in het Vreewijkse stadstuintje 's winters meer Holenduiven dan Houtduiven. Binnen een paar jaar leken ze van de aardbodem verdwenen.

Deze plaat van J. Voerman jr. staat in Verkade-album van Jac. P. Thyse Waar wij wonen, dat uitkwam in 1937. Als onderschrift gaf Thyse deze plaat 'Rivier met Aalscholvers'. Gelet op de rond 1980 gesloopte Willemsbruggen op de achtergrond is duidelijk te zien dat het om Rotterdam gaat, om de Nieuwe Maas dus. Aalscholvers moeten zo'n driekwarteeuw geleden talrijk zijn geweest in het Rotterdamse havengebied. Niet ver stroomopwaarts was er een grote kolonie in de eendenkooi van Lekkerkerk, van waaruit de vogels op visvangst gingen. Zo rond 1950 waren er nog veel Aalscholvers in het benedenrivierengebied, maar tien jaar later was dat veranderd. In 1964 broedden er niet meer dan ruim 1000 paren in Nederland, verdeel over de kolonies in het Naardermeer en de kleine in Wanneperveen. Het is nu moeilijk voorstelbaar, maar in die tijd waren Aalscholvers ook langs het Hollandsche Diep en Haringvliet zelden te zien.

Neen, wat ondanks de komst van paradepaardjes als de beide zilverreigers, Kraanvogel, Wilde Zwaan, Slechtvalk en Zeearend als broedvogel in de eerste plaats die mineurstemming veroorzaakte, is de teloorgang van een rij soorten zomervogels: Spotvogel, Zomertortel, Koekoek, Wielewaal, Grauwe Vliegenvanger en nog een stel. Hoewel niet alle. Rietzangers floreren, Purperreigers herstellen zich aardig en Woudaapjes wellicht ook wat. Witte Ooievaars zijn helemaal terug. Wellicht moet ik mij verzoenen met de gedachte dat soorten te maken hebben met een periodieke aantalschommelingen, een dynamiek die samenhangt met een reeks factoren. Dankzij SOVONs ambitieuze nieuwe atlasproject weten we hopelijk over een paar jaar meer.

Literatuur

Holloway, S. (1996): *The Historical Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland 1875-1900*. T & A D Poyser. Londen.

Ouweneel, G.L. (2007): *Eierverzameling*. *Sterna* 52: 44-45.

Vogel, R.L. (2007): *De Nederlandse avifauna door de eeuwen heen*. Pp. 13 p. 29. In Saris, F. *Een eeuw vogels beschermen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Waard, S. de (1947): *Vogels van de Vondelingenplaat (II)*. In *Weer en Wind* 10: 214-220.

Het Grote Gedicht en andere verhalen

Gerard Ouweneel

Een van de misvattingen die over vogelaars de ronde doen is dat ze bij hun excursies alleen zijn geïnteresseerd in vogels en dat alle andere zaken hen koud laten, ja dat deze hen zelfs volledig ontgaan. Is het niet zelden andersom en vormen vogels voor menig vogelaar niet een alibi om erop uit te trekken met het doel binnen en buiten de grenzen landstreken, mensen, kunst en cultuur te leren kennen? Jazeker. Johan Everaers (Dirksland 1949, docent Frans en redacteur van *Sterna*) sloeg tijdens zijn vogeltrips door Nederland, Frankrijk en Noord-Amerika historische en/of literaire zijpaden in, deed onderzoek en liet over de resultaten zijn mijmeringen gaan. Dus komen we van de op zandbanken in de Loire broedende Dwergsterns via de Kathedraal van Reims bij de Dwergsterns van Zeeland. De titel van de bundel suggereert weliswaar poëzie, maar deze heeft betrekking op het zich in het Stedelijk Museum in Amsterdam bevindend beeld met deze naam van de IJslandse kunstenaar Sigurdur Gusmundsson waarin drie Wilde Zwanen zijn verwerkt.. Via het Stedelijk gaan we dan naar IJsland en vandaar naar schrijvers woonstreek Schouwen-Duiveland, waar hij 's winters steeds meer Wilde Zwanen verwelkomt. Het is treffend te ervaren hoezeer schrijver bij zijn observaties steeds natuur, cultuur en kunst als vanzelfsprekend in elkaar laat overgaan. Het zijn dertig fijne verhalen.

Everaers, J. (2012): *Het Grote Gedicht en andere verhalen*. 14,5 x 21 cm. 130 pagina's. ISBN 978-90-76982-94-6. Uitgeverij Liverse, Dordrecht. Prijs Euro 15,00. Te verkrijgen via de betere boekhandel of direct via de uitgever www.liverse.nl.

Trek van Purperreiger en Blauwe reiger over het Groot Koninkrijk 2012

Arie van der Linden

Evenals de 2 voorgaande jaren volgden wij dit najaar de trek van reigers over het Groot Koninkrijk. De Purperreiger was wederom, zoals begrijpelijk, het belangrijkste doel. De trek kwam dit jaar langzaam op gang, op 23 augustus passeerden ons de eerste groepen. Wij bleven onze post, indien het weer het toeliet, bemannen t/m 29 september een tijdstip waarop normaal gesproken vrijwel alle Purperreigers zijn vertrokken. Op 6 oktober passeerden echter bij de Biesbosch, Dordrecht nog 17 ex. Het einde van de wegtrek viel dit seizoen dus laat. Het aantal Purperreigers was met 272 ex. dit jaar bij ons het laagst van de 3 jaren dat wij dit onderzoek deden. Maar hiervoor is vrijwel zeker een goede verklaring te vinden. Dat reigers vooral trekken met wind uit een “noordelijke” richting is bekend. Op 31 augustus draaide de wind naar het noorden en in de loop van de middag zou het droog en zonnig worden. En dat was ook zo, echter tegen de avond begon het opnieuw te regenen. Voordat wij naar het Groot Koninkrijk vertrokken werd “Buienradar” geraadpleegd en daar zagen wij een lange smalle wolkenband die vanuit het NNW naar het ZZO trok. En dat precies over het oosten van de Hoeksche Waard! Maar om 19.10 uur was het droog en toen betrokken wij snel onze post. Na 5 minuten begon het opnieuw te regenen en wij besloten om in de auto de bui af te wachten. Toen het tegen 20 uur nog steeds regende zijn wij naar huis gegaan. De schemering viel zo te zien al in, maar in het oosten was een strak blauwe lucht te zien! Het resultaat was de volgende dag op “Trekellen” terug te vinden. De Biesbosch, Dordrecht had die avond een nieuw record Purperreigers geteld: namelijk 333 ex. Er werd geen regen vermeld! En ook de Gorzen, Ridderkerk deed redelijk goed mee met 114 Purperreigers. Daar tevens 78 niet te determineren reigers, die ver naar het oosten langs trokken. Het had er tot 19 uur geregend, daarna was er nog een 7 minuten durend buitje overgetrokken. Duidelijk was dat de reigers via het oosten om de bui heengetrokken waren.

Tijdens de ruim 73 uur die wij in het Groot Koninkrijk doorbrachten werden nog enkele andere leuke soorten gezien. In de polder ontdekte Hans Westerlaken op 27 augustus een juveniele Geelpootmeeuw en de Grote jager die op 5 september over de Oude Maas en Dordtsche Kil trok was zeker ook verrassend te noemen.

Dit seizoen passeerden ons 52 groepen reigers waarvan er 39 geheel of gedeeltelijk bestonden uit Purperreigers. 6 Maal werd slechts 1 reiger gezien. 15 Groepen telden 2 – 5 reigers, 13 groepen 6 – 10 reigers, 11 groepen 11 – 15 reigers, 6 groepen 16 – 20 reigers, en 1 groep telde 30 reigers. Het aantal gemengde groepen was 24.

Na 3 jaar onderzoek is gebleken dat het ook in het oosten van de Hoeksche Waard de moeite loont de wegtrek van specifiek de Purperreiger te volgen. Het totaal van door ons getelde Purperreigers was dit jaar 272 ex. wat toch een mooi aantal genoemd mag worden. Het totaal aantal reigers, inclusief de niet op naam te brengen, bedroeg dit jaar 426 ex. In 2011 waren er dat 830 ex. en in 2010 589 ex.

Gemiddeld passeerden in de afgelopen 3 jaar 615 reigers per seizoen, daarvan waren 367 Purperreiger. Dat de trek vooral plaats vindt met wind uit een noordelijke richting was bekend en is alleen maar bevestigd. Evenals de invloed die een plaatselijke bui kan hebben, de reigers trekken om de bui heen.

Gebruikte informatie: Trekellen.nl de Biesbosch, Dordrecht en de Gorzen, Ridderkerk

Bijzondere vogelsoorten Hoekse Waard 2012

Menno Korbijn

Ook in 2012 was er weer voldoende te beleven op vogelgebied met na een korte maar felle koudeperiode weer waarnemingen van Wilde Zwanen met een mooie groep van 16ex. in de Westerse Polder (10/02 HBe), daarnaast was er nog een opmerkelijke overzomeraar aanwezig op Tiengemeten vanaf 18 juli. (waarneming.nl)

Na een winters speldenprikje in december werd er ook nog een groep van 4 ex in Oost-Zomerlandse polder gezien op 07/12 (ERe).

De Dwergganzen waren ook weer aanwezig in het Oudeland al waren de aantallen dit jaar lager: in januari max. 25(AvdL, LvdL) en met de strenge vorst in de eerste 2 weken van februari waren ze zoals meestal helemaal weg om gelijk met de dooi dan toch weer pijlsnel terug te keren en zo werden er op 18/2 59 ex geteld (AvdL, LvdL), het hoogste aantal van dit kalenderjaar. Op 28 februari werden de laatste gezien voor deze winterperiode en na een slecht broedseizoen verschenen de 1^e weer op 9 oktober (36 ex. DvH). Op diverse dagen werden er tot eind december maximaal 45 Dwergganzen waargenomen (AvdL, LvdL), aanmerkelijk minder dan de laatste jaren.

Een Roodhalsgans werd in de winterperiode uitsluitend in het Oudeland van Strijen gezien.(waarn.nl)

Daarnaast werden regelmatig door heel de Hoeksche Waard heen voor ons leuke soorten als Rotgans en Kleine Rietgans gevonden. En vooral Rotgans lijkt de laatste jaren vaker te worden waargenomen. De al eerder genoemde strenge vorst in de eerste weken van februari leverde mooie aantallen Nonnetjes en Grote Zaagbekken op in de ijsvrije wateren rondom de Hoeksche Waard.

Kwartels waren dun gezaaid in 2012 met slechts 5 waarnemingen .

Roerdompen zijn met vorst altijd weer net wat opvallender dan anders gezien de eerste waarnemingen in 2012 die allemaal in februari beginnen als de kou toeslaat (7 waarnemingen in februari verspreid door heel de HW) en vervolgens een groot aantal meldingen rond eind april vanaf Tiengemeten waar meerdere territoria zijn vastgesteld.

Kwakken waren weer aanwezig in de haven van Nieuw Beijerland met 3 exx. (1 ad en 2 juv) en ook nog in de haven van Strijensas werden 2 adulte vogels gezien.

De directe omgeving van de Oosters Bekade Gorzen is op een of andere manier aantrekkelijk voor Zwarte Ooievaars want voor het derde jaar op rij kwam hier weer een waarneming vandaan, een kleurring dragend ex. was hier van 7 t/m 8 juli aanwezig. (MLo)

Daarnaast werd er op 14 augustus een fraaie groep van 7 stuks gezien die over Strijen heen trok (PdB) Vanaf 4 mei t/m 2 juli werd er regelmatig een Zwarte Ibis gezien op Tiengemeten, deze vogel werd in deze periode ook vaak te vinden op de Hellegatsplaten. (waarn.nl)

De Zuidrand van de Hoekse Waard in combinatie met Tiengemeten en de Ventjagersplaten zijn met uitzondering van de zomermaanden een prima locatie voor Zeearenden, gezien het vrij grote aantal waarnemingen afkomstig van deze plekken. Opvallend hierbij is dat er de laatste 2 jaar vaak ook adulte Zeearenden worden gezien wat doet vermoeden dat het hier om Biesbosch-vogels gaat die daar in het afgelopen jaar succesvol hebben gebroed.

Rode Wouwen waren schaars in 2012, alleen 3 najaars (november) waarnemingen waarvan 2 op de telpost en 1 van Tiengemeten.

Bij Zwarte Wouwen was het zoals gebruikelijk andersom met alleen waarnemingen in de periode april/mei waarbij ze vaak kort op elkaar gezien zijn en het op zijn minst lijkt dat de meeste 2 keer opgemerkt zijn (terug te kijken op waarneming.nl).

De enige Grauwe Kiekendief werd heel toepasselijk gezien door de Grauwe Kiekenbeschermer van Nederland; Ben Koks zag op 12 mei in de Mariapolder een volwassen vrouw tijdens een excursie. Een Porseleinhoen werd eenmalig gehoord op Tiengemeten (24/04 GTa). Landelijk was 2012 een bijzonder goed jaar voor Kleinst Waterhoen, maar in de Hoekse Waard werden ze helaas niet opgemerkt hoewel er zeker plekken zijn zoals de westkant van Tiengemeten waar kansen liggen voor deze kleine ralletjes.

De voorjaarstrek van Kraanvogels was de 1^e week van maart in een groot gedeelte van Nederland merkbaar en ook bij ons werden mooie groepen gezien: 115 exx. over Heinenoord (05/03 SRe) en de dag erna was de koek nog niet op met 100 stuks waargenomen bij Westmaas (MKe) en 30 exx bij Tiengemeten. (GTa)

Daarnaast waren er nog opmerkelijke overzomeraars aanwezig, op 4 en 5 mei waren 3 Kraanvogels aanwezig op de Korendijkse Slikken. Deze drie doken vervolgens op in de Dintelse Gorzen (juni/juli) en kwamen weer terug bij ons; vanaf 12 augustus tot 1 september werden ze regelmatig gezien rondom zuidelijk Tiengemeten.

Voor Steltkluten kan je bijna elk jaar het zelfde stukje schrijven, grofweg vanaf 20 april en vooral in mei duiken ze op in een aantal blijkbaar favoriete gebieden, Polder de Mijl (1 ex 23-25 april), Tiengemeten (vanaf 30/4 max. 8 ex op 27/05), Oudeland van Strijen Noord (2 ex 15/05-26/05) en dit jaar voor het eerst dan ook in de OBG (1 ex 03/05 en 16/05 3 exx.).

Uiteindelijk bleven ze zoals meestal het langst aanwezig op Tiengemeten waar op 23 juli de laatste werd gezien en op 21 juli werd er nog een Steltkluut waargenomen op de Korendijkse Slikken.

Leuke steltlopersoorten zoals Temmincks strandloper, Steenloper, Drieteenstrandloper, Steenloper en Krombekstrandloper werden regelmatig waargenomen in de OBG en dan vooral in de periode van voorjaarsdoortrek.

Met goed licht in de avond kan het hier genieten zijn van allerlei doortrekkende steltlopertjes, jagende sterns en meestal ook nog Zomertalingen.

Een Rosse Franjepoot was aanwezig op 11 en 12 december op Tiengemeten (CSt).

Erg verassend was een Grote Jager die op 4 september langs de Oude Maas werd gezien thv de Heinenoordtunnel (waarn.nl) en een dag later bij Groot Koninkrijk (AvdL, LvdL).

Een Pontische meeuw werd op 14 januari opgemerkt in de OBG (HWe).

Nog een leuke meeuwensoort was een Drieteenmeeuw die op 13 januari aanwezig was in de APL en een dag later werd er een (dezelfde?) gezien in polder Groot Cromstrijen.

Twee keer werd in 2012 een Reuzenster gezien en beide keren ging het om solitaire vogels op 1 mei op Tiengemeten (HBe) en 31 augustus werd een jagende Reuzenster opgemerkt in de APL (waarn.nl)

Dwergsterns waren in mei vooral aanwezig in de OBG en werden ook regelmatig waargenomen op Tiengemeten en een enkele keer in de APL.

Velduilen zijn elk jaar toch weer schaars in de Hoekse Waard met in 2012 ook maar 2 waarnemingen, zo ongeveer het gemiddelde van de afgelopen jaren: 14/04 polder Bonaventura (HWe) en 30/09 Korendijkse Slikken (RvW).

IJsvogels worden tot half februari regelmatig gezien op verschillende plekken door heel de Hoekse Waard heen maar daarna wordt het wel erg stil met nog maar een handjevol waarnemingen in de periode maart/juli en duidelijk blijkt dat de winter hard heeft toegeslagen.

Vanaf de nazomer nemen de waarnemingen weer toe en blijft het afwachten hoe de IJsvogelstand zich in 2013 zal ontwikkelen. Groot Koninkrijk blijft een goede plek voor Draaihalzen want al een aantal jaren op rij worden ze hier in het voorjaar opgemerkt en in 2012 was het raak op 25 april (waarn.nl) Op 3 mei werden op 2 verschillende plekken ook Draaihalzen gezien, Polder het Land van Esch (PGr) en bij Nieuw Beijerland (MBe). In de nazomer bleef het bij 1 waarneming langs de Oude Maas op 06/09. (waarn.nl)

Velduil

Vanaf begin november verschenen overal in Nederland Pestvogels en we moesten er even op wachten maar uiteindelijk kregen we ze ook in de Hoekse Waard te zien o.a. 4exx. Nieuw Beijerland (08/11 MBe) , Mijnsheerenland, 6exx. (16/11 GLa), Strijen, 4exx. (17/11 JVe) en waren dit over het algemeen overtrekkende vogels of slechts kortstondig aanwezig hierna kregen we wat meer langer verblijvende groepjes o.a. in Oud Beijerland (3 exx. 29/11 t/m 07/12 Eli) en een groep van 9 in Strijen (11/12 t/m 13/12 DvH) en 1 nog bij de Borrekeken (19/12 t/m 22/12 KvL)

Pestvogel (Gert Huijzers)

Beflijsters werden in het voorjaar weer opgemerkt op een aantal traditionele plekken: het Oudeland van Strijen, Polder Raepshille, Groot Koninkrijk en ook in de APL.

Cetti's Zangers blijven het ook na serieuze winters goed doen en en zijn op een tal van plekken aanwezig met als onbetwiste bolwerken het Groot Koninkrijk en de Korendijkse Slikken, maar zijn in feite overal te verwachten in ruigtegebieden langs de rivieren rondom de Hoekse Waard.

Alle waarnemingen van Baardmannetjes in 2012 op 1 na zijn afkomstig van het Groot Koninkrijk en de andere is van de Blanke Slikken van Tiengemeten. En het lijkt er op zijn minst op dat het elk jaar lastiger wordt om dit fraaie vogeltje te zien te krijgen.

Nog een soort die in Nederland na een bloeiperiode in de jaren 90 op zijn retour is: de Buidelmees, maar er werd er dit jaar toch nog 1 waargenomen op Tiengemeten en wel op 23/10 (CSt).

Boomklevers doen het beduidend beter en zijn inmiddels voortvarend begonnen de hele Hoekse Waard te veroveren. Op de Esseplaat zijn ze inmiddels niet meer te missen maar ook in bijvoorbeeld Nieuw Beijerland en Heinenoord werden in 2012 regelmatig Boomklevers gezien.

De enige Klapekster van het afgelopen jaar was op 06/04 aanwezig op de Staart in Oud Beijerland (GNe).

Hierbij wil ik iedereen bedanken voor het doorgeven van zijn/haar bijzondere vogelwaarnemingen.

Hoekschewaardse broedvogels in 2012

Frank van Gessele

Hoeksche Waard

In 2012 zijn weer gegevens verzameld van broedvogelinventarisaties van een aantal gebieden in de Hoeksche Waard (*bijlage A, tabel 1*). Buiten deze reguliere inventarisaties werden aanvullende broedgevallen gemeld van o.m. roofvogels, diverse schaarse soorten w.o. IJsvogel, uilen, zwaluwen en een aantal overige soorten. Tenslotte werden nog aanvullende gegevens gebruikt van de website waarneming.nl.

Voor de verantwoording van de inventarisaties gelieve u *tabel 1 (onderaan)* te raadplegen.

In deze samenvatting zijn behalve de Hoeksche Waard, ook begrepen het eiland Tiengemeten en de broedlocatie van de Slechtvalk nabij de Haringvlietbrug. De Ventjagersplaten worden separaat vermeld.

Voor gedetailleerde informatie over de afzonderlijke broedvogelinventarisaties wordt verwezen naar de diverse rapportages.

De hier gepubliceerde soorten en aantallen zijn dus een weergave van de resultaten in de geïnventariseerde gebieden en niet van een integrale broedvogelinventarisatie. De aangeleverde gegevens bieden voldoende basis om een goede kwalitatieve indruk te geven van de Hoekschewaardse broedvogels van het afgelopen jaar.

Over de kwantiteit in het algemeen kunnen geen betrouwbare uitspraken worden gedaan omdat slechts een beperkt aantal gebieden zijn onderzocht. Het moge duidelijk zijn dat de gegeven aantallen minder nauwkeurig worden naarmate de soort algemener wordt. De voornaamste reden hiervoor is dat de zeldzame en schaarse soorten relatief meer aandacht genieten dan de algemene soorten.

Er zijn in de Hoeksche Waard incl. het eiland Tiengemeten **114 soorten** (zekere en

Torenvalk

waarschijnlijke) broedvogels vastgesteld. In 2011 werden 119 soorten vastgesteld.

Het aantal broedvogelsoorten hangt uiteraard sterk samen met de mate en intensiteit waarin de Hoeksche Waard in een bepaald jaar is geïnventariseerd en de kwaliteit van de onderzochte gebieden.

Zo dient te worden aangetekend dat t.o.v. 2011 aanzienlijk minder terreinen op broedvogels zijn onderzocht. T.o.v. 2011 ontbreken b.v. het Oudeland van Strijen, de

Geertruida Agathapolder, de Buitenzomerlanden, de door HWL beheerde terreinen van het Vlietproject en een groot deel van de Korendijkse Slikken. In 2012 werden daarentegen wel broedvogelgegevens ontvangen van Esscheplaat en Tiendgorzen. **35 soorten**, welke in 2012 in de Hoeksche Waard hebben gebroed, komen voor op de Rode Lijst van Vogelbescherming (2004) (**B**Edreigd 1 soort, **G**Evoelig 16 soorten en **K**Wetsbaar 18 soorten). Voor verklaring van de begrippen wordt verwezen naar *bijlage A, tabel 4*.

Nieuwkomer in 2012 is de **Appelvink**. Van deze fraaie soort werden 2 territoria vastgesteld door de tellers van oost op de Esscheplaat. Niet meer als broedvogel vastgesteld t.o.v. 2011 zijn: Zwaangans, Kogans, Kwartelkoning, Strandplevier, Watersnip en Zwartkopmeeuw.

De grote diversiteit aan broedvogels in de Hoeksche Waard moge blijken uit onderstaand overzicht. Door de verschillen in aard en grootte zijn de gebieden onderling echter niet met elkaar vergelijkbaar:

1. Groot Koninkrijk complex	71 soorten
2. Groote Gat	64 soorten
3. Korendijkse Slikken (onvoll)	61 soorten
4. Vlietmonding	52 soorten
5. Esscheplaat	42 soorten
6. Tiendgorzen	39 soorten

Hieronder volgt een samenvatting van de aantallen en het voorkomen van de schaarse, zeldzame en opmerkelijke soorten broedvogels van 2012. Meer gedetailleerde informatie is te vinden in *bijlage A, tabel 1*.

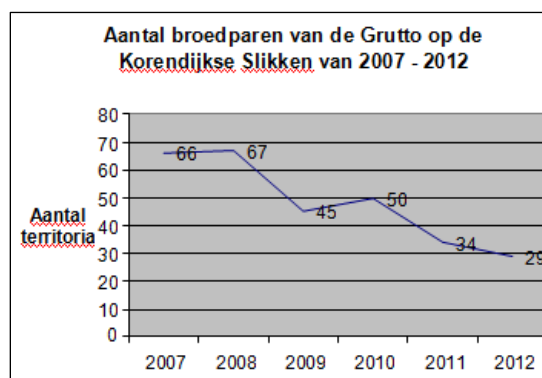
(Afkortingen gebieden: OLS = Oudeland van Strijen, OBG= Oosterse Bekade Gorzen, APL = Alberts Pieter Leenheerpolder, ABH = Ambrachtsheerlijkheid)

Op de Buitengorzen Kuipersveer werd wederom een paartje *Dodaarzen* vastgesteld. *Roerdampen* (2 paar) kwamen tot broeden op Tiengemeten. Van de 56 *Blauwereigerparen* broedden 23 ex nabij het Groote Gat en 24 ex in Strijen; deze aantallen zijn nagenoeg identiek met die uit 2011. *Brandganzen* broedden sinds 2004 onder meer op de Korendijkse Slikken. In 2012 werden hier maar liefst 741 broedparen geteld. Broedgevallen van *Wintertalingen* (2 paar) werden gemeld van de Tiendgorzen en Polder de Mijl. Twee paartjes *Zomertalingen huisden op de Korendijkse Slikken*. Een paar *Tafeleenden* kwam tot broeden op de Tiendgorzen. *Middelste Zaagbekken* (5 paar) werden vastgesteld op de Korendijkse Slikken (4 paar) en op de Tiendgorzen (1 paar). Van de *Boomvalk* werden drie territoria vastgesteld (HW-Oost) evenals van de *Slechtvalk* (Haringvlietbrug, Nw. Beijerland en HW-Oost). *Patrijzen* werden alleen gemeld van Polder de Mijl en omgeving Groote Gat. *Kwartels* (2 territoria) werden waargenomen in het OLS en Polder de Oude Klem. *Waterrallen* broedden in Groot Koninkrijk en op de Korendijkse Slikken. Een territorium van de *Porseleinhoen* werd door boswachter Wicher Pen gemeld van het OLS. *Steltkluten* broedden op Tiengemeten (2 paar) en in het OLS (1 paar).

Kluten waren met minstens 96 paar vertegenwoordigd o.m. in de OBG (47 paar) en het OLS (33paar).

Kleine plevieren werden gemeld uit Polder de Mijl, de Vlietmonding (2 paar), de OBG en Puttershoek. *Bontbekken* broedden voornamelijk op Tiengemeten (6 paar) en op de OBG (1 paar). De hoofdmoot van de *Kieviten* broedde op de Korendijkse Slikken (69 paar); ook Groot Koninkrijk en het Groote Gat herbergden beide meer dan 20 paar. De Grutto vertoont ook op de Korendijkse Slikken een forse afname. Vijf jaar geleden werden nog 66 paar geteld; in 2012 werd de dertig paar niet meer gehaald (zie figuur).

Het overgrote deel van de *Kokmeeuwen* (247 paar) broedde in de APL-polder (239 paar). Hier broedden ook 21 paar *Visdieven*; voorts broedde de soort in het OLS (11 paar) en de OBG (10

paar). Van de OBG werd ook weer een broedgeval van de *Dwergstern* gemeld.

Op enkele plaatsen in de Hoeksche Waard werden nog *Zomertortels* gehoord maar de soort is hier inmiddels zeer schaars. De *Kerkuil* deed het weer prima met 16 broedpaar, twee meer dan in 2011. Van de *Steenuil* werden alleen gegevens ontvangen van HW-west; in de jaarlijkse rondes werden 11 territoria vastgesteld. *Bosuil* (3 paar) en *Ransuil* (4 paar) zijn vrijwel zeker onderteld. De *IJsvogel* heeft flink geleden onder de strenge omstandigheden in vooral februari. Met pijn en moeite werden nog twee broedgevallen vastgesteld (verg. 8 in 2011). *Veldleeuweriken* werden gemeld van de Korendijkse Slikken (43 paar) en het Groote Gat (5 paar). De *Huiszwaluw* moest met 1220 paar weer een veer laten (2011: 1328) en het totaal aantal bezette *oeverzwaluwnesten* kwam uit op 467 (vgl. topjaar 2011: 1201).

De *Boompieper* is sinds 2010 broedvogel in de Hoeksche Waard. De soort broedde wederom in het zuidoostelijk deel. *Nachtegalen* (>3 paar) werden op verschillende plaatsen vastgesteld. Voor de *Gekraagde roodstaart* (22 terr.) is de Esscheplaat nog altijd een bolwerk (14 terr.). Van de *Roodborsttapuit* werden 8 territoria gemeld maar de werkelijke aantallen van deze soort bedragen vermoedelijk het dubbele. De *Cettis zanger* (17 terr.) heeft de winter goed doorstaan.

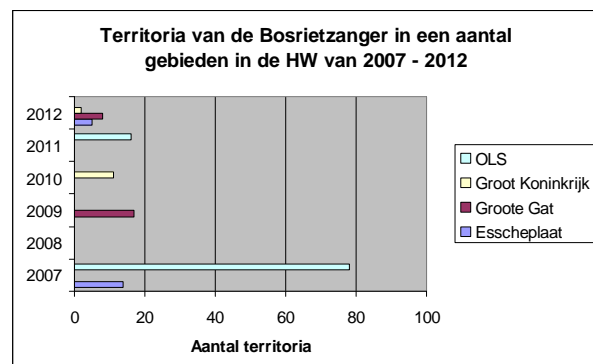
Zwarte roodstaart

Alleen in Groot Koninkrijk broedden al 13 paar. Hier werden ook 3 territoria van de *Snor* vastgesteld.

Het aantal *Bosrietzangers* (70 terr.) holt achteruit. Op de Esscheplaat werden nog 5 territoria vastgesteld (t/o 14 in 2007). In het Groote Gat 8 (t/o 17 in 2009), Groot Koninkrijk 2 (t/o 11 in 2010) en in het OLS werden er in 2011 nog 16 paar gemeld t/o 78 paar (!) in 2007 (zie figuur). *Spotvogels* (4 terr.) werden gevonden op de Korendijkse Slikken, bij het Groote Gat en in het Nieuwe Poldertje. Meldingen van broedgevallen van de *Braamsluiper* kwamen uit Groot Koninkrijk, het Nieuwe Poldertje en de Korendijk. De *Grauwe Vliegenvanger* (4 terr.) werd vastgesteld op de Esscheplaat (2 paar), de Korendijk en het Groote Gat. Hier werd ook eenmalig een *Bonte Vliegenvanger* waargenomen. Tot een territorium heeft dit overigens niet geleid. *Baardmannen* (2 paar) hadden territoria in Groot Koninkrijk.

Matkoppen (9 paar) werden vooral gezien op de Esscheplaat (7 terr.). Sinds 2009 broeden hier ook *Boomklevers* (6 paar); ook broedde van deze soort 1 paar in de eendenkooi op de ABH.

Wielewalen (> 3 paar) waren weer present op de Esscheplaat en in de populierenbossen in de zuidrand. *Ringmussen* (2 paar) werden o.m. vastgesteld in het reservaat Groote Gat. De *Appelvink* tenslotte debuteerde met 2 paar op de Esscheplaat.

Meerjarenoverzicht

Op de over-all broedvogellijst (*bijlage A, tabel 2*) prijken thans 142 soorten, welke broedvogel zijn, of ooit zijn geweest. De onderverdeling naar status* is per 31 december 2012 als volgt:

(Regelmatige) broedvogel	99 soorten
Onregelmatige broedvogel	22 soorten
Incidentele broedvogel	11 soorten
Voormalige broedvogel	10 soorten

* voor begripsaanduiding wordt verwezen naar *bijlage A, tabel 3*

Ventjagersplaten

Van de Ventjagersplaten werden weer de voorlopige resultaten van de kustbroedvogels ontvangen van Rijkswaterstaat Waterdienst (*bijlage A, tabel 5*). Van enkele andere interessante soorten werden gegevens ontvangen van Mark Hoekstein (Lepelaar) en Rob Strucker (overige).

Er werden, inclusief de kustbroedvogels, **11 soorten** gemeld. Zeven soorten broedden in 2012 uitsluitend op de Ventjagersplaten : *Aalscholver, Kleine Zilverreiger, Lepelaar, Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Geelpootmeeuw en Grote Mantelmeeuw.*

In totaal herbergden Hoeksche Waard , Tiengemeten en de Ventjagersplaten in 2012 samen dus **125 soorten broedvogels**.

Alle inzenders worden weer van harte bedankt voor het ter beschikking stellen van de broedvogelgegevens.

Tabellen (bijlage A):

1. *Broedvogels Hoeksche Waard in 2012*
2. *Meerjarenoverzicht broedvogels Hoeksche Waard (<1999-2012)*
3. *Verklaring begrippen*
4. *Verklaring begrippen Rode Lijst Vogelbescherming*
5. *Meerjarenoverzicht kustbroedvogels/speciale soorten Noordelijke Ventjagersplaten (1983-2012)*

Gay Parade

Gerard Ouweneel

Menigeen zal vorig najaar dagelijks de website van Falsterbo hebben geopend. Over Nabben, de Zweedse zuidpunt, trokken van sommige vogelsoorten aantallen door die in de geschreven historie van het vogeltrekstation nimmer waren geregistreerd. Het was verbijsterend. Wat te denken van 2.426.945 Vinken/Kepen, vijfmaal zoveel als het najaar daarvoor. Helemaal bizar ging het er aan toe bij de Pimpelmezen. Tot en met 28 oktober telde men er 285.450 stuks, tegen slechts 1670 individuen heel najaar 2011. Er was een dag bij met 87.500 Pimpelmezen. De ringers in de vuurtorentuin kregen het voor de kiezen. Op 3 oktober hadden ze al 11.000 exemplaren geringd, soms honderden per uur en eens 3000 op een dag. Degenen die zich ooit bezig hielden met het bevrijden van pimpeltjes uit vangnetten om ze daarna te ringen, weten hoe venijnig ze bijten, tot bloedens toe. Reken maar dat 's avonds de handen van de ringers bont en blauw waren. De massale uittocht van hun potentiële prooien liet de Sperwers niet onberoerd. Ze trokken mee, zodat de trektellers in Falsterbo eveneens ongekende aantallen Sperwers turfden: tot en met 28 oktober 2012 44.621 stuks tegen 36.502 heel najaar 2011. Enfin, wat had ik begin oktober 2012 graag een paar dagen op Nabben gestaan.

De Falsterbo-site voert geen Gaaien op. Gelet de bovenmodale aantallen die Nederlandse trektelposten te registreren kregen, was er ook met hen wat aan de hand. Op onze post waren er ochtenden dat steeds opnieuw treintjes passeerden, met per definitie in de achterhoede achterblijvers, alsof die op het laatste moment hadden besloten toch aan te haken. Bij de twee welhaast standaard rond de trektelpost rondschuimende Haviken zijn zulke achterblijvers populair, maar dit terzijde. Al gauw annonceerden de trektellers zo'n treintje Gaaien met 'weer een gaaienparade', een uitroep die al snel 'Gay Parade' werd. Dus komt u een keer naar de Trektelpost Hoeksche Waard Zuid, waartoe alle reden is, wees dan niet verbaasd – of naargelang de aard niet aangenaam verrast – bij de uitroep 'Gay Parade!'. Het gaat dan toch om vogels. Maar wel wat voor eentje.

Met Gaaien onderhouden Els en ik een haat-liefde-relatie. Dat zit zo. Sinds die schelmen met Eksters en Kauwen ook 's zomers de vogelscene in onze tuin domineren, is het gedaan met Spotvogels, Grauwe Vliegenvangers, Braamsluipers en Fitissen, soorten die successievelijk kwamen broeden toen wij ruim 35 jaar geleden naar beste weten aanvingen met de inrichting van een vogeltuin. Ze verdwenen. Alleen de Tjiftjaf houdt manmoedig stand en de Zwartkop verscheen. Els wijt dit verlies aan de schelmen onder de wijkavifauna, de Gaaien, Eksters en Kauwen. Ik vind die blaam wat kort door de bocht en put mij uit in (te) breed opgezette betogen over alle misère die onze zomervogels tijdens de trek en in hun winterkwartieren het hoofd moeten bieden. En over de vegetatiesuccessie die in onze wijk plaats had en –vindt, waardoor voor enkele soorten het tuinhabitat aan aantrekkelijkheid inboette. Maar sinds Els er getuige van was dat zo'n Gaai de jongen uit nest van een Grauwe Vliegenvanger plunderde – een nest waarmee we reuze in ons sas waren – kunnen ze het niet meer goedmaken en beziet ze de Gaaien met misprijzen, ondanks het spektakel dat die vogels in de tuin opvoeren.

Maar juist hun gedoe in de tuin doet bij mij de gevoelens kantelen naar sympathie, ondanks de lang geleden aangedane wandaad jegens de Grauwe Vliegenvangers. Ik weet het, schavuiten en schobbejakken zijn het, maar hun fraaie outfit geeft ze wel de glamour die schelmen nogal eens uitstralen - en die ze trouwens ook een kapitalistisch trekje geeft. Neen, ik ga niet zo ver als Nico de Haan, die Gaaien zonder voorbehoud op nummer één heeft staan op zijn lijstje favoriete vogelsoorten. Maar toch, de interactie met concurrerende Eksters en Kauwen op het ruimhartig uitgestrooide voer, de gauwdieverij waarmee ze hun kostje bij elkaar graaien en het opportunisme dat ze omgeeft, behoren tot de kostelijke taferelen van het tuinvogeltheater aan gene zijde van de pui. Het gedoe van de Gaaien in het circus van actie en reactie geeft dan opnieuw voedsel aan de wens me te kunnen vergapen aan de kobaltblauwe Lidths Gaai van het Japanse eiland Okinawa. Volgens lieden die deze zagen is het een vliegend kleinood.

Van die Lidths Gaai zal het niet komen, vrees ik. Want naast de kommervolle situatie waarin mijn pensioenfonds stelt te verkeren, heeft het wegstrepen van die soort van het wensenlijstje vooral te maken met de groeiende afkeer naar en door Verweggistan te reizen om daar op sjouw te gaan naar een begeerde vogelsoort. De aanhangers van de heer Freud zullen er ongetwijfeld een heel exposé over

kunnen geven, maar ik plaats dat sentiment in de rubriek 'ouder worden', een rubriek waarnaar ik steeds meer eigenschappen heen schuif, volgens echtgenote Els soms iet te gemakkelijk. Dus steeds meer kijken naar tuinvogels? Dat zou best kunnen. Vogelbescherming Nederland heeft natuurlijk al lang door dat onze vergrijzende natie tuinvogels omarmt. In Zeist halen ze dan ook alles uit de kast om ze aan de man te brengen. Wie het ook door hebben zijn de Sperwers. Reken maar dat de wijksperswers precies weten in welke tuinen de roodborstjes, mezen en mussen royaal onthaald worden. Hun charges leiden tot adrenalinewekkende situaties, voor de Sperwers zelf, voor de tuinvogels maar ook voor de tuineigenaars. Dat zijn dus vaak grijsaards, die wellicht van hun artsen te horen kregen opwinding te vermijden. Oppassen dus. Een voorbeeld: Tijdens een achtervolging van een Turkse Tortel kwam bij Matie en Frans Almekinders in Herkingen-Overflakkee een man Sperwer in de bijkeuken terecht. De vogel nam plaats op een op grond liggende stekkerdoos, waarop hij zich krachtig ontlastte, welke substantie de doos binnenvloede, zodat er kortsluiting ontstond en de Almekinders met een zaklantaarn de meterkast in moesten. Conclusie: wees ook bij tuinvogels kijken op alles voorbereid en houdt een gereedschapskist onder handbereik.

Staatsbosbeheer verbetert de waterpeilsituatie in het Oude Land van Strijen

Gerard Ouweneel

Zomer 2011 inventariseerde een team leden van de vogelwerkgroep de broedvogels van het reservaatgedeelte van het Oude Land van Strijen. Een van de adviezen waarmee de resultaten richting beheerder Staatsbosbeheer gingen, luidde dat het peilbeheer voor verbetering vatbaar was. Die tekortkoming was Staatsbosbeheer ook niet ontgaan. Er ging een opdracht naar Bureau Molenbroek om de huidige waterpeilsituatie in beeld te brengen en aan te geven waar zich knelpunten bevonden. Staatsbosbeheer lichtte Hoeksche Waards Landschap in over dat besluit, maar die mededeling kwam niet tot de leden.

Het was dan ook zowel voor Dick van Houwelingen als voor schrijver een voltrefter op het netvlies toen op 18 oktober in het hart van het reservaat, in de cluster ten noorden van de Waleweg, kennelijk drainagewerkzaamheden aan de gang waren. Achter een van de hekken lag een stapel buizen en er was een drainageapparaat aan het graven. Verderop reed een tractor en meer tegen Keizersdijk aan scheurde een Chevrolet-pickup door het land. Later bleek die laatste overigens niets met het karwei te maken te hebben. Drainage, en dat ook nog eens op 18 oktober, in de tijd dat ganzen, Kieviten en Goudplevieren arriveren om in het Oude Land te pleisteren of te overwinteren. In het gehele gebied omgeven door Waleweg, Vlaamse Weg en Molenweg was dan ook geen gans te bekennen. Er gingen alarmmails en – telefoontjes naar Staatsbosbeheer in Numansdorp, waarop Aad Wesdorp per kerende mail reageerde. Deze schreef:

'Het probleem is thans dat het hele reservaat slechts één peil heeft, terwijl de hoogteligging heel divers is. Bij het instellen van het maximaal toelaatbare peil, zal het reservaatdeel in de omgeving van de Hoekseweg deels worden geïnundeerd, terwijl de percelen aan de Waleweg en Molenweg dan nog te droog blijven. In grote lijn komt ons plan erop neer dat de percelen tussen de Hoekseweg en de Walweg geïsoleerd worden van de rest van het reservaat en een hoger peil gaan krijgen. De percelen in de omgeving van de Bovenweg liggen weer iets lager en daar tred ook zoute kwel op, die we willen handhaven. Daarom wordt het peil daar dus niet verhoogd. Als voorbereiding op het plan om tot een diversificatie van het waterpeil in het Oude Land te komen hebben we de greppels en kopdammen laten inventariseren en in kaart gebracht waar de knelpunten zitten voor de afwatering of de waterinlaat op perceelsniveau. Aad Wesdorp voegde nog aan zijn mail toe dat SBB verontrust is door de toename van pitrus. Om die reden heeft SBB het hele Oude Land laten inventariseren door BLGG (Bodem en Gewasonderzoek Eerbeek) met als doel om na te gaan of bekalken nodig is.

Het doet goed te vernemen dat SBB zich inspant om de waterpeilsituatie in het Oude Land te verbeteren. Op dit moment al is vanaf de Waleweg traject Keizersdijk – Vlaamse Weg naar het noorden kijkend hoe plaatselijk plasdras-structuren ontstaan, situaties die voor weidevogels ideaal zijn en als zodanig het reservaat nog meer allure geven.

Slechtvalken in Zuid-Holland 2012

Martin Mollet

In 2012 zijn in Zuid-Holland en Westelijk Noord-Brabant 19 territoria vastgesteld. Bij 2 territoria daarvan is onbekend of er echt is gebroed. Van de resterende 17 broedsels mislukten er 5 en dus bleven er 12 succesvolle nesten over, één minder dan vorig jaar.

Die 12 geslaagde nesten leverden 36 jongen op waarvan er 28 zijn geringd. Van de geringde jongen is het geslacht bepaald: 16 vrouwen (57%) en 12 mannen (43%). Het gemiddeld legbegin was 13 maart en varieerde van 9 tot 20 maart (n=10). Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per geslaagd nest is 3,0 tegenover 1,9 in 2011.

Hoeksche Waard

Begin januari zijn er door Tennenet 2 nestkasten geplaatst in dezelfde hoogspanningsmasten waarin vorig jaar slechtvalken een broedpoging deden. Slechts een paar dagen daarna werd geconstateerd dat de nestkast van de Haringvlietbrug (op 140 meter hoogte !) kapot was gewaaid zodat ook die kast is vervangen. Maar leverde al die nieuwe woonruimte ook wat op?

Het westelijke paar en het paar van de Haringvlietbrug gebruikten inderdaad de nieuwbouwwoning. Er vlogen respectievelijk 2 en 3 jongen uit. Het oostelijke paar was eigenwijs en gebruikte een kraaiennest. Bij dit nest zijn ze half november 2011 al baltsend gezien. Het nest is helaas mislukt, kort nadat de jongen uitkwamen of hadden moeten uitkomen.

3 Jongen op nest op een betonnen rand, Essent Centrale - Geertruidenberg

Rotterdam

In Rotterdam, inclusief het hele havengebied, zijn inmiddels al 6 territoriale paren bekend. In de 2 territoria in het centrum (**AVR** en **de Hef**) waren wel valken aanwezig maar er kon geen broedpoging worden vastgesteld.

Shell Pernis leverde 3 jongen op (zichtwaarneming van afstand) waarvan er ééntje aan de grond is geraakt en naar de Vogelklas Karel Schot is gebracht. Nadat zeker was gesteld dat de jongedame inderdaad niets mankeerde is ze zo spoedig mogelijk terug geplaatst.

Was de nieuw broedkast van de zendmast van **Heijplaat** het vorig jaar nog ongebruikt: op 9 maart van dit jaar werd er voor het eerst een valk op de kast gezien en op 18 april lagen er 4 eieren in de kast. Hier kwamen 3 prachtige jongen uit, het 4^e ei lag naast de kast op de betonnen rand van de mast (op 100 meter hoogte).

Op het terrein van **Q8 Europoort** broedde het koppel slechtvalken weer in hun merkwaardige nestplaats: een ongebruikte pijp van een nog werkende installatie. Die broedplaats is niet bereikbaar,

dus is er een nestinspectie gedaan met een webcam op een lange stok. Dit onthulde 3 (vroeg) jongen die ook alle 3 zijn uitgevlogen.

Tijdens de ei-inspectie van de kast van de schoorsteen van de **EON Maasvlakte** zat het mannetje te broeden (op 4 eieren) en omdat hij achterin de kast bleef staan kon de kleurring gemakkelijk worden afgelezen. Het bleek te gaan om een mannetje dat in 2008 als nestjong is geringd bij DOW Terneuzen. De 4 eieren leverden 4 jongen op.

Rijswijk / Den Haag / Delft

In **Rijswijk** vlogen uit een legsel van 4 eieren 3 jongen uit. Helaas is van één jong daarna nooit meer iets gezien (ondanks enkele zeer actieve waarnemers) en dus is het waarschijnlijk dat dit jonge mannetje kort na het uitvliegen is verongelukt.

In **het centrum van Den Haag** is ook een territoriaal paar actief. Ze worden gezien op o.a. het Ministerie van Justitie, de Jacobuskerk en het Vredespaleis (het vrouwtje is geringd). Ondanks de nestbak op het Vredespaleis is er een ei gelegd op het kale beton van het gebouw van het Ministerie. Het vrouwtje is daar ook broedend gezien. Helaas lopen broedpogingen op een kale ondergrond meestal slecht af en ook hier bleek dat zo te zijn.

Ondanks de nestkast op het Elektrogebouw van de TU is er een broedpoging gedaan op de schoorsteen van de **EON centrale in Delft**. Er is wel prooi aanbreng gezien maar nooit jongen dus ook hier blijft het (voor dit jaar) bij een mislukte poging.

Rest van Zuid-Holland

In de **Biesbosch** probeerden de valken die vorig jaar nog in een boomnest broedden het dit jaar in een hoogspanningsmast. Die poging mislukte helaas. Het paar in **Alphen a/d Rijn** had 4 jongen: 3 daarvan zijn uiteindelijk in de vogelopvang Gouda terecht gekomen. Daarvandaan zijn ze later verhuisd naar een speciale roofvogelopvang om daarna uiteindelijk weer te worden losgelaten. Helaas waren ze in het asiel van Gouda niet op de hoogte van de mogelijkheid om ze terug te plaatsen, want dat blijft verreweg het beste scenario voor de jonge slechtvalken.

Noord-Brabant

5 van de broedpogingen bevonden zich in westelijk Noord-Brabant, soms heel dicht bij elkaar. Twee paar broedde op de Essent centrale in Geertruidenberg (onderlinge afstand van maar 600 meter!), 2 paar op industrieterrein Moerdijk (1100meter afstand) en één paar in Roosendaal.

Essent Moerdijk leverde 3 jongen uit 4 eieren op. **Shell Moerdijk** begon ook met 4 eieren maar daar mislukte het broedsel: bij een kastinspectie in de jongenfase bleek de kast alleen maar 1 ei en een lege dop te bevatten.

Bij **Essent Geertuidenberg** bleken beide nesten weer bezet: Het nest in de koeltoren had 2 jongen. Het tweede nest op een prachtige kunstmatige klif (in the Dutch Mountains) had 3 jongen.

Ook de Alticom zendtoren in **Roosendaal** leverde 3 jongen uit 4 eieren op. Kort na het uitvliegen is 1 jongedame door de dierenambulance van straat geplukt en naar het vogelasiel in Zundert gebracht. Zo snel mogelijk terugplaatsen bij de ouders is verreweg de beste optie (bij een broedsel van 1 jong wel even zeker stellen dat de ouders er nog zijn) en dus is ze na een dikke week teruggeplaatst bij de rest op de toren (zie foto hierboven). Door weg te vliegen en een ring hoger weer te landen bewees ze dat het verder wel weer zelf kon. Tijdens het posten op de grond kregen we nog even alle valken te zien: beide ouders én alle drie de jongen.

	2012	%	2011	%
Aantal territoria	19		15	
broedpogingen	17	100%	13	100%
geslaagd	12	71%	11	85%
mislukt	5	29%	2	15%
Legselgrootte gemiddeld	3,9 (n=7)		4,0 (n=3)	
Aantal uitgevlogen jongen	36		25	
geringd	28		21	
jongedames	16	57%	14	67%
jongemannen	12	43%	7	33%
jongen per geslaagd nest	3,0		1,9	
Legbegin	9/3 - 20/3		13/3 - 18/4	
gemiddeld	13/3		22/3	

Territorium	Status	Ei	Jong	Legbegin
Alphen a/d Rijn, Zendmast	Broedpoging met jongen		4	9-3-2012
Biesbosch, HSM	Mislukt		-	
Delft, EON centrale, Schoorsteen	Mislukt		-	
Den Haag Centrum, Gebouw	Mislukt		-	
Geertuidenberg, Essent, Koeltoren	Broedpoging met jongen		2	11-3-2012
Geertuidenberg, Essent, Schoorsteen	Broedpoging met jongen		3	?
HaringvlietBrug, HSM	Broedpoging met jongen	3	3	11-3-2012
Hoeksche Waard Oost, HSM	Mislukt		-	
Hoeksche Waard West, HSM	Broedpoging met jongen		2	13-3-2012
Moerdijk, Essent, Koeltoren	Broedpoging met jongen	4	3	12-3-2012
Moerdijk, Shell, Schoorsteen	Mislukt	4	-	
Rdam, AVR, Schoorsteen	Territorium		-	
Rdam, Willemsbrug / de Hef	Territorium		-	
Rdam, Europoort, Q8, Pijp	Broedpoging met jongen		3	?
Rdam, Heijplaat, Zendmast	Broedpoging met jongen	4	3	20-3-2012
Rdam, Maasvlakte, Schoorsteen	Broedpoging met jongen	4	4	12-3-2012
Rdam, Shell Pernis, Schoorsteen	Broedpoging met jongen		3	?
Rijswijk, Klokkentoren	Broedpoging met jongen	4	3	12-3-2012
Roosendaal, Zendmast	Broedpoging met jongen	4	3	19-3-2012

Hierbij wil ik de volgende personen **hartelijk bedanken** voor hun hulp (in alfabetische volgorde): André de Baerdemaeker, Garry Bakker, Paul Benen (Alticom), Peter v/d Bos, Chiel Camping (Essent), Ilse van Cooten, Sander Elzerman, Peter van Geneijgen (WSN), Thea van Gogh, Bertus v/d Graaf (E-ON), Geert de Jong, Marcel Koen (Valprevent), Guido Keijl (Naturalis), Ad Kivits (Essent), Henno MacDaniël (Tennet), Els Marijs, Eric-Jan Noomen, Ron van Rijt (Tennet), Teun Schoemaker, Henk Slegten, Ferry van Stralen, Bart Vastenhouw, Ronald in 't Veld (SBB). En verder de vogelopvang "Vogelklas Karel Schot", vogelopvang Zundert en vogelopvang Gouda en de terreineigenaren.

De firma Valprevent stelde diverse klimmaterialen ter beschikking.

Roofvogeltelling 2013

Janus Verkerk

Onder winterse omstandigheden vond begin 2013 de 29 ste roofvogeltelling Hoeksche Waard en Tiengemeten plaats. De telperiode was dit jaar vastgesteld van 12 t/m 20 januari op een door de teller zelf te kiezen datum binnen de gestelde periode. Met de kanttekening dat het eerste week-end de voorkeur genoot. Door een coördinatiefout werden 2 kleine blokken, 43-24 en -25 niet in deze periode maar enkele weken later geteld.

Naar mate de telweek vorderde viel de winter voor de tweede maal in. Reeds begin december was er een flinke sneeuw en vorstperiode maar al snel werd het weer milder. Half januari was het dus weer prijs en de tellers die het tweede week-end hebben geteld werden geconfronteerd met een stevige oostenwind en een flinke sneeuwbedekking. De invloed van het winterweer op de uitkomsten van de telling zijn inmiddels voorspelbaar. Buizerds blijven over het algemeen wel hangen, Torenvalken zijn er veel minder. De vraag is waar ze blijven want het winterbeeld bleef niet beperkt tot Nederland. De totalen in 2013 lagen beduidend lager dan de twee voorafgaande jaren maar dat waren beiden toppers. De wintertelling 2013 kan als een gemiddeld jaar worden beschouwd en dat betekent dik over de 400 roofvogels in de Hoeksche Waard. (416) Vergelijk hierbij begin jaren '80 met gemiddeld zo'n 100 roofvogels in hetzelfde telgebied. Ruwweg zo'n 75 % van het winterbestand van onze roofvogels zijn Buizerds. Met 331 getelde exemplaren was ten opzichte van het geheel wederom het geval. Afhankelijk van het te tellen blok is een gemiddeld atlasblok van 25 km toch wel goed voor 20-40 Buizerds. De hoogste score aan Buizerds werd wederom geboekt in 43-15, maar het hoogste aantal roofvogels totaal in een blok was voor 43-18 n.l. 46 getelde roofvogels. De grote verliezer was dus de Torenvalk. Er werden slechts 42 exemplaren gemeld en we moeten terug tot 1997 voor zo'n laag aantal. Het wordt interessant om te volgen of deze uitkomst ook invloed heeft op het broedbestand van deze soort. Een zeker opvallende waarneming was de Torenvalk die ternauwernood uit de klauwen van een Havik ontsnapte aan de Broekse weg te Strijen. (Dick van Houwelingen) Heel fijn was natuurlijk dat er deze winter weer eens wat Smellekens werden gemeld. De soort ontbreekt soms volledig in de wintertelling maar het totaal van 5 getelde exemplaren zal zeker ook met het winterbeeld te maken hebben. Opvallend genoeg geldt dit dan weer niet voor de Ruigpootbuizerd waarbij de laatste jaren mogelijk een heel licht herstel merkbaar was. Vooral in Falsterbo zuid Zweden werden ze de laatste jaren opvallend veel gezien en op de Nederlandse trektelposten, ook die in de Hoeksche Waard, worden ze ieder seizoen gemeld. Alleen op Tiengemeten was sprake van een overwinterend exemplaar met een eerste waarneming op 20/11 en een laatste op 10/1. In de telling werd deze vogel in ieder geval niet opgemerkt. Voorts zijn er nog meldingen bekend geworden van Ruigpootbuizerd op de Korendijkse slikken en de Westerse laagjes. Mogelijk betreft dit dezelfde vogel als van Tiengemeten. Een onzekere waarneming werd gedaan in de APL.

Zeearenden zijn natuurlijk niet meer weg te denken uit onze omgeving. Er overwinteren jaarlijks toch wel minimaal 5 exemplaren in de noordelijke delta en deze winter werden er bijna dagelijks gemeld. Vooral de Venjagersplaten leken favoriet met soms wel 3 exemplaren tegelijk. Maar eigenlijk kunnen ze langs het gehele Hollandsch Diep en Haringvliet worden gezien. Ook de vogels uit de Biesbosch maken regelmatig uitstapjes naar het westen. Opvallend is zeker dat er steeds meer adulte exemplaren worden gezien. In de telling werden 2 Zeearenden gescoord nabij de Esscheplaat. Van onze Zeearenden werden slaappleatsen gevonden langs de Blanke slikken en op de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen.

Het aantal overwinterende Blauwe- (7) en Bruine- (1) kiekendieven in ons werkgebied is laag. Vooral de Blauwe kiekendief heeft het niet gemakkelijk in ons land. Bruine kiekendieven overwinteren vooral in West Afrika en zijn altijd schaars.

Om een goed beeld te krijgen van de overwinterende roofvogels op Tiengemeten is niet gemakkelijk. De gegevens van onze teller worden jaarlijks aangevuld met gegevens van waarneming.nl en de waterwildtelling van de provincie. De uitkomsten zijn jaarlijks zeer verschillend en er zijn niet echt trends te ontdekken. Wel stak het aantal van 8 getelde Torenvalken af ten opzichte van het lage aantal in de Hoeksche Waard. Het totaal aantal roofvogels van 31 was een van de hoogste scores ooit. Als nabrander was er nog de rustig foeragerende Rode Wouw die in de Eendragtspolder werd gezien op 12 februari.

Punttelling

Gerard Ouweneel

De mail van de Vogelatlas-districtscoördinator Zuid-Holland zuid Sander Elzerman loog er niet om. Met als aanhef ‘Hallo atlastellers’ spoorde Sander op 15 februari aan het aanstaande weekeinde niet te denken aan de Geelsnavelduiker in de Grevelingen, maar aan de nog eventueel te verrichten wintertelling in het geclaimde atlasblok. Zijn wervende boodschap besloot ‘met veel telplezier’. Dat van die Geelsnavelduiker schreef Sander niet met zoveel woorden. Maar omdat ik op een herkansing vlakte deze beter te zien dan drie dagen eerder, voelde ik me aangesproken. Toen had ik bij neergeselende ijzel geregisseerd door Sander Terlouw vanaf de Noord Zeedijk even door diens telescoop over de intens grijze Grevelingen naar een vogelfiguur ver weg kunnen turen. Tja, dus wel genoteerd. Een Geelsnavelduiker is het echter waard een poos langer te bekijken, nietwaar? Omdat er op die door de SOVON-districtscoördinator geclaimde zondag geen melding van de duiker kwam, bleef mij deze maal de onrust bespaard óók ergens anders te willen/moeten zijn. Vogelaars kennen die zenuwachtige geagiteerdheid wel: de keuze tussen genieten en de (meestal zelf gekozen) plicht, tussen Pallieter en Pluizer.

Bij het doorkruisen van atlasblok 43-37-25 had ik drie boekhoudingen bij te houden, die van de SOVON-wintertellingen, die voor het atlasblokonderzoek en dan de kilometerhoktelling. Daar zou straks nog bijkomen de punttelling. De medepassagierstoel was dan ook bezaaid met kaarten, formulieren en kladjes. Iedere waargenomen vogel leidde tot kaartstudie en gegraai in de paperassen. Tijdens de ronde door het binnendijkse deel was er niet veel te noteren: wat Zwarte Kraaien, Kramsvogels en drie Buizerds. En ook een Slechtvalk vrouw, rustend op een landbouwweg en een Grote Zilverreiger, soorten waar SOVON een andere administratieve behandeling voor toepast. Omdat het richting Hollandsch Diep onrustig was, had ik het hoofd er wellicht maar half bij. Buitendijks boven de gorzen vlogen roepende ganzen en eenden, in groepjes samengebald en steeds op verschillende hoogteniveaus wendend en kerend. Het kon bijna niet anders dan dat òf een rondhangend sportvliegtuigje de oorzaak was, òf *albicilla*. Corrie van Rij die ’s winters vaak dagenlang een of meer Zeearenden rond haar woning op de HogeZandse Sluis kon verwelkomen, wist aan de hand van het paniekgedrag van de ganzen wanneer een Zeearend in het spel was.

Wat gehaast ging het naar de buiten het kilometerhok maar binnen de atlasblok gesitueerde HogeZandse Sluis. Daar had ik het genoeg nog net een adulte en een subadulte Zeearend te zien afvliegen naar het oosten, richting mijn kilometerhok... adrenaline, ook opnieuw bij de watervogels. De SOVON-rekenmeesters schrijven voor ‘bestede precies 55 minuten aan het doorkruisen van het kilometerhok’. Om in mijn beide blokken de plek te bereiken voor de puntentellerij is een stief kwartiertje nodig. Aan die 55 minuten kom ik dus tekort. Trouwens, hoeveel minuten gaan er niet vanaf voor de boekhouding? Onderweg had ik vier teldossiers nodig, dus een gemakkelijk hanteerbaar bureaublad zou wel van pas komen. Of een lessenaartje gemonteerd op een rollator, het hulpmiddel dat wellicht toch aanstaande is. Om niet helemaal als een pakezel door het moeilijk begaanbare terrein voort te worstelen, liet ik de telescoop achter. Van dat besluit kreeg ik spijt.

Het werd weer een stop-and-go excursie: voortgaan, stoppen, terreinscan met kijker, tellen, kaartstudie, rommelen in de teldossiers en schrijven.... die Scholekster doet mee, maar die plukjes richting noordoost doorkomende Kieviten en Wulpen niet. Die middag domineerden ganzen en eenden, de soorten die bijna tachtig jaar geleden Voerman inspireerden voor zijn plaat in *Onze Grootte Rivieren*. Bij een van de verrekijkerscans een schok. Hoog in de tweelingpeppel naast het Weitje van de Koning twee forse vogelfiguren, bijna schouder aan schouder. Hoewel circa anderhalf kilometer ver, ging het onmiskenbaar om twee Zeearenden, zeker de vogels van een half uur geleden. Tot dusver ontkwamen de door de vogels verkozen bomen aan de kaalslag die de afgelopen jaren rond het Weitje plaatsvond, twijfelloos een van de stilste plekken van de streek. Ik bedacht dat als de Provincie de fietspadplannen voor deze oeverzone al had weten door te drammen, die Zeearenden daar nu niet hadden gezeten.

Na eerst het hart te hebben opgehaald aan het schitterende tafereel van de beide Zeearenden hoog in die het open oeverlandschap dominerende bomen, rees de vraag wat te doen. Coûte que coûte wilde ik vermijden de vogels te verontrusten. Teruggaan om de Svarovski op te halen en te proberen van die halfvolwassen vogel tot een exactere leeftijdsbepaling te komen? Of doorgaan? Want het ‘Veldformulier Wintervogels’ liet zien dat ze royaal binnen het kilometerhok zaten. En, nota bene, ook

binnen de cirkels van de puntentelling. Om die twee Zeearenden mee te nemen in de 2 x 5 minutentelling zou wel gekleed staan en het begrip 'gouden grid' luister bijzetten. Maar dan moest ik zonder ze te verstoren een paar honderd meter verder zien te komen, op de plek waar de wijze functionarissen van SOVON de rode stip deponeerden. Op het tijdstip van aankomst ter plekke zou ik dan die 5 minutentelling laten ingaan. Want dat doet iedere tuinvogelteller toch ook? Wachten tot gemeten naar de lokale maatstaven een 'leuke' soort arriveert en dan met die als binnenkomstje aanvangen met de halfuurtelling.

Ten overstaan van ganzen, eenden en de ver weg rustende Zeearenden schuifelde het volgende halfuur over de Hoogezandsche Gorzen een volledig gekromd schepsel, gelijk de klokkenluider van de Notre Dame. Tijdens dat tochtje realiseerde ik mij dat er een tijd was dat zo'n exercitie me gemakkelijker en charmanter afgang. Maar het lukte. De vijf minuten van SOVON gingen in om 14.25 uur. Als eerste kwam het duo in die hoge boom bij het Weitje op het veldformulier te staan. Overigens, nog steeds redelijk op afstand.

Weer twijfels wat nu te doen. Ik was al ruimschoots over die 55 minuten heen en er was nog een half blok te onderzoeken, juist het deel met kans op Houtsnippen en op het Weitje wellicht ook een Bokje, soorten waarvan Sander Elzerman had aangedrongen er attent op te zijn. Begrijpelijk want het zijn typische 'wandesoorten', die daarom bij krap toegemeten tijd erbij inschieten. Maar het ongemoeid laten van de Zeearenden gaf de doorslag en ik keerde om. De oostelijke helft van 43-37-25 kwam nog wel eens, althans indien er geen Zeearenden zouden bivakkeren. Terug op de Hoogezandsche Sluis rustten ze nog steeds in hun hoge boom en smaakte ik het genoeg ze door de scoop te kunnen beloen.

Volmaakte tevredenheid bestaat niet of is weer spoedig over, werd mij bij thuiskomst in Maasdam opnieuw ingewreven. www.waarneming.nl meldde dat de Geelsnavelduiker toch weer ontdekt was, voor het haventje van Bommenede. Enfin, daarmee kon ik leven, temeer omdat er wat tegenoverstond. Maar de triomf van het invoeren van de atlasblok- en kilometerhoktellingen lukte niet. Natuurlijk deed ik iets fout, maar het was een anticlimax. Eerder offerde Martin Benard er een avond voor op om mij de kneepjes van het invoeren van op de Atlassite van bloktellingen bij te brengen. Er zal een vervolgcursus moeten komen, want ik zie nog niet gebeuren dat SOVON een secretaresse ter beschikking zal stellen, eentje in plaats van die lessenaar-rollator in het veld en voor achter de PC.

Trektellen 2012

Menno Korbijn

Met de aftrap van het seizoen op 1 september werd een groep van 6 ooievaars gezien die achteraf op een steenworp afstand van de telpost op het dak van een boerderij had overnacht, verder was het zoals gebruikelijk in deze tijd van het jaar vrij rustig. Op 2 september werden er Kruisbekken gezien, een soort die in heel 2011 opmerkelijk genoeg totaal ontbrak.

Een telpost in het binnenland langs redelijk groot water zoals aan de Zuidpunt is een goede combinatie voor het waarnemen van Mezentrek en dit jaar was de Zwarte Mees weer aan de beurt.

Vanaf het 2^e weekend in september begonnen er Zwarte Mezen door te komen waarvan de aantallen dit jaar aanzienlijk waren en de piek lag bij ons zo ongeveer in het laatste weekend van september met de 917 Zwarte Mezen op 28/09 als hoogste aantal maar ook in de dagen ervoor en kort daarna werden regelmatig 500-600 Zwarte Mezen geteld.

Ook in September mooie Gaaientrek met dagen van bijna 200 Gaaien, met groepen van meer dan 30 stuks blijft het een prachtig fenomeen om te zien en de piek lag net als bij Zwarte Mees zo rond eind september, begin oktober.

Leuk was in september nog een Ortolaan op de 9^e en werden er ook al weer de 1^e Appelvinken gezien met al vroeg in het seizoen relatief hoge aantallen zoals 16 appelvinken op de 30^e.

Begin Oktober nog geen echt vuurwerk op de telpost en bijvoorbeeld met een mooie heldere ochtend op 7 oktober zat helaas de wind in de verkeerde hoek (NW) en door de rugwind voor kleine vogeltjes gaan deze dan ongezien hoog over. Deze wind is wel goed voor de grotere soorten zoals Aalscholver en deze kwamen dan ook in mooie slierten voorbij op deze dag.

Opvallend is dat de meeste Aalscholvergroepe vanaf de telpost altijd vrij ver naar het Noorden worden gezien en als we de aantallen bij ons vergelijken met telposten in de buurt op deze dag wordt het duidelijk dat de "hoofdtrekbaan" inderdaad noordelijker van ons moet liggen

In een groep Aalscholwers vlogen ook 3 Rotganzen mee wat een nieuwe telpost soort betekende en waar op de trekroute zullen beide soorten elkaar ontmoet hebben?

Op 8 oktober een Europese Kanarie, de 1^e van in totaal 4 over heel 2012, 12 Appelvinken en ook nog 3 Zeearenden in verschillende leeftijdsklassen die later ook regelmatig in de buurt verbleven.

Vanaf half oktober begonnen er ineens Koolmezen over te trekken in aantallen die we in de jaren hiervoor nog nooit gezien hadden zoals 875 op 14/10 en 743 de dag daarna.

In heel Nederland werden afgelopen oktober 80.000 Koolmezen geteld en ter vergelijking in het hele jaar daarvoor nog geen 7000. Omdat over Falsterbo geen opvallende aantallen overtrekkende Koolmezen werden gezien is het waarschijnlijk dat deze Mezen afkomstig waren uit Noordoost Europa.

Zo werden er op ringstations Koolmezen gevangen die al eerdere waren geringd in de Baltische staten. Een slecht Beukennotenjaar (hoofdvoedsel voor Koolmees) zal achteraf de hoofdoorzaak zijn geweest voor deze verplaatsing.

Op 20 oktober konden we nog een staartje meepikken van de massale Veldleeuwerikentrek die in de dagen hiervoor ongekende hoogte bereikte en de 1954 getelde Leeuweriken betekende een nieuw telpostrecord voor onze niet zo voor super aantallen Veldleeuweriken geschikte telpost (waarschijnlijk te veel begroeiing rondom).

Voor Lijsters zitten we beter en op 21 oktober beleefden we een mooie ochtend met Lijstertrek, lekker laag over en in grote groepen verdeeld over Zanglijster en Koperwiek.

Eind oktober en begin november is vaak een goede tijd om Goudvinken te zien op de telpost zo ook dit jaar en op 4 november zat er ook een Noordse Goudvink tussen, te herkennen aan de veel meer hese en zachte roep.

Begin november kwamen er als leuke soorten nog 2 keer een Rode Wouw over en ook een Kleine Bonte Specht en Ruigpootbuiszwaarder blijven de moeite waard om tijd in het trek tellen te steken.

Hierbij wil ik iedereen bedanken voor de bijdrage aan de tellingen en de gezelligheid op de telpost. Speciale dank ook aan de Buisleidingstraat voor het afgeven van de sleutel.

Zie bijlage B voor een totaaloverzicht van de getelde vogels.

Hieronder nog een tabel met de top tien voor 2012 waar heel opvallend de Zwarte Mees instaat. Omdat op veel dagen de weersomstandigheden niet optimaal waren voor het waarnemen van trek liggen de aantallen voor veel toptien soorten de helft tot 1/3 lager dan bijvoorbeeld het jaar hiervoor.

1	Spreeuw	31232
2	Vink	19074
3	Koperwiek	18027
4	Houtduif	11746
5	Kramsvogel	7400
6	Graspieper	5813
7	Zanglijster	5453
8	Zwarte mees	5011
9	Kievit	4543
10	Veldleeuwerik	4178

Foto's of beschrijvingen gevraagd van de Bastaardarend van de 'Slikken van Flakkee'

Gerard Ouweneel

Schrijver vraagt u om in gedachten mee terug te gaan naar zaterdag 4 januari 2003. Op die zaterdag had het jaarlijkse nieuwjaars(ganzen)uitstapje van onze vogelwerkgroep plaats. Dat uitstapje werd in hoge mate opgehouden door de aanwezigheid van een Bastaardarend op de Slikken van Flakkee. Maar het was dus wel een aangenaam oponthoud.

Die arend werd ontdekt door een groepje van excursieleden en, naar nu blijkt, tegelijkertijd ook door Dirk van Straalen. Uw schrijver was samen met Erik van Ommen weliswaar ook op Overflakkee, maar elders. Na gewaarschuwd te zijn, voegden Erik en ik ons bij de excursie. Ook anderen kwamen aangesneld, waaronder in ieder geval ook Aart Vink. Rond het middaguur kwam de vogel vanaf de Slikken hoogte om daarna richting zuidoost te verdwijnen. Toen bestond er onder de toch tenminste twintig aanwezige waarnemers al lang geen twijfel meer over de determinatie Bastaardarend Voorzover mij bekend werd deze nooit officieel aan de CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna) voorgelegd. Omdat Erik van Ommen een paar schetsen had gemaakt en omdat ik toen deel uitmaakte van het redactieteam van het in voorbereiding zijnde boek over de vogels van Goeree-Overflakkee *Tussen Haringvliet en Grevelingen*, heb ik aan de hand van mijn aantekeningen een artikeltje voor *Sterna* geschreven, een artikeltje dat overigens niet de ambitie had een officiële voordracht te zijn. Dat artikeltje is door de CDNA destijds wel geraadpleegd, maar werd toen door de heren inhoudelijk te licht en/of onvoldoende bevonden om een commissiegoedkeuring in de wacht te slepen.

Dirk van Straalen wil nu alsnog met deze Bastaardarend naar de CDNA. Om de voordracht kracht bij te zetten wil hij graag zoveel mogelijk rapportages van de waarnemers waarin deze een samenvatting geven waarom ze toen op die 4^e januari 2003 tot de conclusie Bastaardarend kwamen. Wil ieder eens in zijn dagboek van toen kijken. Het zou helemaal fijn zijn indien er toen van de vogel gemaakte foto's beschikbaar zouden komen.

Het mailadres van Dirk van Straalen: dirkvanstraalen@hotmail.com

Verslag van de Najaarsbijeenkomst van de vogelwerkgroep van het Hoekschevaards Landschap van 1 november 2012

Paul Groeneweg

Aanwezig: 42 personen

Janus opent de bijeenkomst en heet een ieder welkom. Een speciaal welkom is er voor de Atlas DC's van Sovon: Adri Clements, Sander Elzerman en Sander Terlouw.

Mededelingen:

- Frank van Gessele is helaas door ziekte afwezig. Hij heeft echter gevraagd om alle broedvogelgegevens van 2012 naar hem door te sturen, zodat hij een overzicht van de dit jaar in de Hoekschewaard aanwezige broedvogels kan maken.
- Janus doet verslag van de broedresultaten van de kerkuilen en ijsvogels. Ondanks een matige start is de stand voor de kerkuilen uiteindelijk uitgekomen op 15 geslaagde broedsels. Op 5 tot 6 locaties is een poging tevergeefs geweest. Voor de ijsvogel is de teller, na 2 achtereenvolgende strenge winters, op 2 broedparen uitgekomen (1x bij Puttershoek en 1x bij Strijensas).

Deltavliegers boven de Hoekschewaard

Gerard Ouweneel doet verslag van een onderzoek wat hij en Dick hebben gedaan naar de activiteiten van deltavliegers (ultralights) boven het Oudeland van Strijen, ondanks dat dit een Natura 2000-gebied

is. Gerard was er achter gekomen waar deze toestellen landen en opstijgen, waardoor hij uiteindelijk de piloten heeft kunnen spreken. Het bleek om twee jongens uit Barendrecht te gaan die aangaven een route volgens een kaart te volgen. Zij deden voorkomen of zij in het geheel niet wisten dat zij hier niet zouden mogen vliegen. Verder onderzoek leerde Gerard echter dat er ook een boek voor dit soort piloten zou zijn waarin staat dat ze niet boven het Oudeland en de Oeverlanden zouden mogen komen. Gerard vraagt een ieder om eventuele overtreeders aan hem of Dick te melden.

Huis- en oeverzwaluwen

Jan-Pieter van Bennekom presenteert het overbekende jaarlijkse verslag (de 26ste jaargang alweer!) met de broedresultaten van de huis- en oeverzwaluwen van de Hoekschewaard. Voor de huiszwaluwen geldt dat het aantal nesten ca. 10% lager lag als in 2011 (nu ? nesten). Jan-Pieter nuanceert deze teruggang door op te merken dat we nu weer op het niveau van 2008/2009 zitten. Voor de oeverzwaluwen eindigde de teller dit jaar op 467 nesten. Ook dit betekent een teruggang.

10 jaar BMP plot Zomerlanden

Sjoerd Reinstra geeft een presentatie met de ervaringen en resultaten van 10 jaar BMP-tellen in de Zomerlanden. Hij laat een aantal opvallende tendensen zien in de soortenontwikkeling die deze periode laat seizoen.

“In Vogelvlucht”

Martin Benard deelt mede dat diezelfde dag weer de digitale versie van de nr.27 “In Vogelvlucht” is rondgemaild. De coördinatoren ontvangen weer, als vanouds, een hardcopy.

Atlasproject

Sander Elzerman geeft een presentatie over het nieuwe atlasproject van Sovon. De komende drie jaar gaat er weer door vele vogeltellers gewerkt worden aan de nieuwe atlas welke de huidige vogelstand in Nederland zal weergeven. Vanaf 1 december dit jaar gaat er worden begonnen aan de tellingen. Sander legt uit hoe Nederland is verdeeld in atlasblokken welke weer zijn opgedeeld in kilometerhokken. Verder vertelt hij over de verschillende telmethodes die tijdens deze atlastelling gaan worden gehanteerd en waarom hiervoor is gekozen. Verder laat hij zien wat vernieuwde analysetechnieken meer mogelijk maken dan tijdens het laatste atlasproject mogelijk was. Op dit moment zijn nog niet alle kilometerhokken in de Hoekschewaard verdeeld, dus men kan zich nog aanmelden.

Rondvraag

Martin Mollet doet verslag van de broedresultaten van de, tot op heden bekende broedgevallen van roofvogels in de Hoekschewaard. Van de slechtvalk meldt hij een broedgeval in een kast in Noord-Brabant waarin 2 jongen zijn uitgevlogen. In een kast aan het Haringvliet zijn 3 jongen uitgevlogen. In Maasdam is een broedgeval in een nest mislukt. Verder vraagt hij broedgevallen van de bruine kiek op boeren akkers aan hem te melden. Als laatste meldt hij nog bewezen gevallen van roofvogelvergiftiging. In deze gevallen betrof het 2 buizerds die naast een vergiftigd stuk aas zijn gevonden.

Ruud Polderman vraagt wie zich bezig houdt of wil houden met het informatie geven over mogelijke vogelvriendelijke oplossingen bij bouwprojecten in Hoekschewaard (dit in het kader van “Duurzaam bouwen”).

Gerard Ouweneel vertelt dat er dit jaar slechts minder dan 50 dwergganzen in Nederland te vinden zijn, waarvan de meeste in het Oudeland worden waargenomen. Hij vraagt dan ook waarnemingen buiten het Oudeland aan hem te melden.

Janus vraagt of er nog animo is om de traditionele jaarlijkse Deltaexcursie ook dit jaar (of eigenlijk begin volgend jaar!) door te laten gaan. Een stemming onder de aanwezigen leert dat dit er zeker nog is. Verder wijst Janus de aanwezigen nog op de jaarlijkse Sovondag op 24 november.

Sander Elzerman is het Sovon-aanspreekpunt in de Hoekschewaard voor de nieuwe atlas.